

המתנה

לחיות באור הפרשה

עם תורה דעתיקה
סתימאה דעתיקה
לאתגליא לעתידי-לבא

י"ז בעז"ה ע"י "מכון אור האורות"
רבינו נחמן מברסלב זיע"א

האזנה

B48148@gmail.com

ל'לקוטי-מוהר"ן' על התורה ומועדיה

גליון 75

פרשת ואתחנן-נחמו תש"פ

פרשת ואתחנן | הפטרת נחמו | שבת נחמו | שבועה דנחמתא

שבת נחמו אצל רבינו ז"ל

פרשת ואתחנן

"ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר" (דברים ג, כג)

א. ח"א נ, ה - כשמתפלל קדם הדרוש, צריך להתפלל בתחנונים, ויבקש מאת הקדוש ברוך הוא 'מתנת חנם', ולא יתלה בזכות עצמו, אהעליפי שעכשו נתעורר מטה עזו של עבודתו, אין זה המטה כדי להתנאות, אלא כדי להכניע הרע שבעדה, פי ברבים יש בהם טובים ורעים, וצריך להכניע הרע שברעים. אבל לפני השם יתברך יעמד גדל וכרש, וידבר תחנונים, ולא יתלה בשום זכות.

וזהו (דברים ג, כג): "ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר" - שצריך לדבר 'תחנונים' בשעה שרוצה לומר, הינו קדם הדרוש.

ב. ח"א צט - צריך להתפלל בדבקות גדול להשם יתברך. אך אם לפעמים יש עת שאינו יכול להתפלל בדבקות, אל יאמר: איני מתפלל כלל - מאחר שאינו יכול לכונן פראוי ולהתפלל בדבקות, והתפלה אינה מקבלת.

וכמו שאמרנו רז"ל (ברכות לז): "על רבי חנינא בן דוסא שהיה מתפלל וכו', אם שגורה תפילתי, בפי יודע אני שהוא מקבל, ואם לאו" וכו'. וזהו על דרך שאמרנו:

אם בדבקות, שאזי התפלה שגורה ומרצה בפיו, מקבלת. ואם לאו, חסדו שלום להפך.

אהעליפייכן אל יאמר האדם בן, אלא יתפלל תמיד. ואם לא יוכל להתפלל בדבקות פראוי, יתפלל בכל כחו. פי בעת שיתפלל בדבקות פראוי, אזי יעלה כל התפלות עם התפלה ההיא שהתפלל פראוי.

וזה (דברים ג, כג): "ואתחנן אל ה'" - תמיד, בין בדבקות בין שלא בדבקות. "בעת ההוא לאמר" - הינו בעת שאזכה להתפלל בדבקות, שהוא בחינת: "שגורה תפילתי בפי". והינו: "בעת ההוא לאמר", שהדברים נאמרים ומרצים בפיו מחמת שמתפלל בדבקות, אז יעלה כל התפלות שהתפלל עד עתה.

ג. ח"ב עח - לפעמים הצדיקהאמת הוא איש פשוט ממש (שקורין פראסטיק), שמתנהג עצמו בדרכי הפשיטות, ואינו מגלה שום תורה, ועוסק בשיחת-חלין וכיוצא, והוא אז בחינת 'איש פשוט' ממש.

דע: פי עקר החיים היא התורה וכו', ועל-כן לכאורה תמוה ונפלא, איך אפשר לפרש עצמו מן התורה אפלו שעה קלה. ובאמת זהו מן הנמנע ובלתי אפשר להיות דבוק בהתורה תמיד יומם ולילה בלי הפסק רגע וכו', פי בהכרח צריכין לבטל ולהפסיק איזה שעה, ואם-כן במה מחיין עצמן בזו השעה שבטלין מן התורה!?

אך דע: בי הצדיק-האמת מחיה עצמו באותו הזמן שהוא 'איש פשוט' פנ"ל - מהדרך של נסיעת ארץ-ישראל. בי דע: בי כל אלו הפשוטים, דהינו ה'למדן' בשעה שבטל מן התורה, וכן 'איש פשוט ממש' שאינו למדן כלל וכו' וכן הנמוכים למטה יותר, ואפלו אמות העולם, גם הם מקבלים בודאי גם-כן חיות מן התורה.

וכל אלו הפשוטים, צריכין שיהיה עליהם 'איש פשוט גדול', שעלידו יקבלו חיות מהתורה.

בי דע: בי כל הפשוטים הנ"ל, הן 'למדן' וכו', הן 'שאר הפשוטים' - כל אחד ואחד כפי אחיזתו בהתורה, הן הוא מחיה עצמו בעת פשיטותו, מבחינת קיום העולם קדם 'קבלת-התורה' שהיה העולם מתקיים רק בחסדו לבד וכו'.

והצדיק בעת פשיטותו, בשעה שבדל מן התורה, הוא מקבל חיות מבחינה זו של 'קדם מתן-תורה' - וזה בחינת "אוצר מתנת הנס" (שמות-רבה מה, ו).

וזהו בחינת ה'דרך של ארץ-ישראל' הנאמר למעלה, שהצדיק מחיה עצמו בעת פשיטותו משם, בי עקר כח קדשת ארץ-ישראל הוא על-ידי בחינת (תהלים קיא, ו): "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים", כמו שפרש רש"י בפסוק "בראשית" וכו' (בראשית א, א) וכו'.

ועליפן מכרח הצדיק הגדול לירד ולפלל לתוך פשיטות, ולהיות 'איש פשוט' ממש איזה עת. בי על-ידי-זה מחיה כל הפשוטים הנ"ל, יהיה מי שיהיה, ואפלו 'אמות העולם', בי הוא מחיה עצמו בבחינת התורה הנעלמת ב'עשרה-מאמרות' המלבשין בתוך העולם, וממנו מקבלין חיות כל הפשוטים הנ"ל.

וכל-אחד כפי קרובו יותר אל הקדשה ואל הצדיק הנ"ל - כן מקבל ממנו חיות גבוה יותר.

ועליפן משה רבנו עליו-השלוש, כשבקש לבוא לארץ-ישראל, בקש 'מתנת הנס', כמו שכתוב (דברים ג, כז): "ואתחנן אל ה'" - בחינת 'מתנת הנס'.

וזהו: "בעת ההיא לאמר" - הינו: שתפלתו היה עם כח בחינת: "בעת ההיא לאמר", הינו: בכח 'אותו העת' שהיה העולם מתקיים על-ידי ה'עשרה-מאמרות' שבהם היתה התורה נעלמת, שהוא 'קדם מתן תורה', בחינת 'מתנת הנס', אשר על-ידי-זה יכולין לבוא ולכבש לארץ-ישראל פנ"ל.

וזה בחינת: "בעת ההיא" - 'ההיא', זה בחינת 'סתום ונעלם' - בי באותה העת 'קדם מתן-תורה', היתה התורה נעלמת ונסתרת בתוך ה'עשרה מאמרות' וכו'.

והכלל: בי אסור ליאש עצמו. בי אפלו מי שהוא 'איש פשוט' ואינו יכול ללמד כלל, או שהוא במקום שאי-אפשר לו ללמד וכו'. אף-על-פי-כן גם בעת פשיטותו צריך להחזיק עצמו ביראת השם ובעבודה-פשוטה לפי בחינתו, בי גם אז מקבל חיות מהתורה פנ"ל, על-ידי 'איש פשוט הגדול', הינו ה'צדיק הגדול' שהוא לפעמים 'איש פשוט', שהוא מחיה את כלם פנ"ל.

ואפלו מי שהוא חס-ושלום במדרגה התחתונה לגמרי רחמנא-לצלן, אפלו אם מנח בשאול-תחתיות רחמנא-לצלן - אל יתיאש עצמו וכו', ויחזיק עצמו במה שיוכל, בי גם הוא יכול לחזור ולשוב ולקבל חיות מהתורה על-ידי הצדיק, בי "אין שום יאוש בעולם כלל".

ואמר אז בזה-הלשון: "קנין יאוש איז גארנישט פארהאנדן!" - ומשה מאד אלו התבות: "קנין יאוש וכו'", ואמרם בכח גדול ובעמקות נפלא ונורא מאד, כדי להורות ולרמז לכל אחד ואחד לדורות: שלא יתיאש בשום אופן בעולם, אפלו אם יעבר עליו מה.

וצריכין לבקש מאד מהשם-יתברך: "לזפות להתקרב להצדיק-האמת" וכו'!

ד. ח"ג עה (ראשי-פרקים בסוף התורה מכתביד רבנו ז"ל) - "ואתחנן" (דברים ג, כז). "מתנת הנס" (רש"י שם; דברים רבה ב, א; ט, ב; תנחומא ואתחנן ג). 'הנס', 'עריזות'. 'פנס הדעת'. 'משה', 'דעת'. 'פרישות'. "פה עמד עמדי" (דברים ה, כז).

"ההר הטוב הזה והלבנון" (דברים ג, כה)

ה. ח"א פא - כשהצדיק מדבר בתורה או בתפלה, נקרא 'ארץ-ישראל', והדבורים שמדבר עם המון-עם ב'שיחת חלין', נקרא 'פסלת ארץ-ישראל'. ולמה מדבר 'שיחת חלין'? - כדי לקשר את 'המון-עם' אל ה'דעת', שהוא בחינת 'הר'.

דאיתא בגמרא (גיטין נו:): "אין הר' [לבנון] אלא 'בית-המקדש', שנאמר (דברים ג, כה): 'ההר הטוב הזה והלבנון'". ו'בית-המקדש' הוא בחינת 'דעת', דאיתא בגמרא (ברכות לג:): "כל מי שיש בו דעת, פאלו נבנה בית-המקדש בימיו, שבית-המקדש נתן בין שתי אותיות, ודעת נתן בין שתי אותיות".

בי על-ידי 'תורה ותפלה', אי-אפשר לקשרם אל שרשם, מחמת שרחוקים מן האמת וכו'. כך הצדיק שרוצה לקשר את המון עם הרחוקים מן התורה האמתיות, צריך לדבר עמהם 'שיחת חלין', ולהלביש בהם התורה וכו'.

ו. התורה "רב לכם" בהוספות מפתביד רבנו ז"ל (נדפס בסוף הספר) - ה'הר' נקרא 'אמונה'. פי ה'הר' נקרא 'ירושלים', כמו שפתוב (דברים ג, כה): "ההר הטוב הזה והלבנון". ופרש רש"י: "ההר הטוב, זה ירושלים". "והלבנון, זה בית המקדש". וירושלים נקרא 'אמונה', כמו שפתוב (ישעיה א, כא-כו): "קרנה נאמנה".

"לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם, ולא תגרעו ממנו" (דברים ד, ב)

ז. ספר המדות, אמת ה - כל המוסיה, גורע (על-פי סנהדרין כט).

ח. חיי-מוהר"ן פג - ואי-אפשר לספר בשבחו הקדוש, שלא לפגם בכבודו חסו-ושלום, פי "כל המוסיה גורע" (סנהדרין כט).

"ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום" (דברים ד, ז)

ט. ח"א מט, ז - וזה בחינת 'ציצית', הינו בחינת 'תכלת', 'דאכלי כלא ושצי כלא' (זהר בראשית נ: נא: שלח קעה. פנחס רנו). פי על-ידי התגלות 'מלכות דקדשה' יתבטל 'מלכות דסטר-א-אחרא', "אבל ישראל הדבקים בה יקבלו חיותם, ואתם הדבקים בה' אלקיכם" (דברים ד, ז), שהוא בחינת 'תכלת', דאכלי כלא ושצי כלא, אפי-על-פירכין: 'חיים כלכם היום' (זהר בראשית נ: נא) פי עקר החיות בא משם, בבחינת (ראש-השנה כה): "דוד מלך ישראל חי וקיים".

"פי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים" (דברים ד, ו)

י. ח"א סא, ב-ג - על-ידי שמסמיכין רבי שאינו הגון, נחלש פתב ישראל, ונותנים פח בכתבידס וכו'. ועל-ידי-זה גוזרין לגרש בני-ישראל ממקום הישוב שנתישבו שם מכבר, אל מקומות שלא היו שם מעולם.

ועל-ידי-זה נלקח מאתנו 'חכמת תהלוכי גלגלי הרקיע', לידע כל ההשתנות והעתידות הפאים עלי-ידם, בחינת 'סוד העבור', ונמסר להם.

פי מתחלה זאת החכמה נמסרה רק לנו, כמו שפתוב (דברים ד, ו): "פי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים", ודרשו רז"ל (שבת עה): "איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים, הוי אומר: זה חשוב תקופות ומזלות". - פי יש בזה שכל שישראל הסוד אצלנו, אפי-על-פי שמודיעין להם החכמה. פי בודאי צריך להודיע להם החכמה, כדי שידעו שאנו יודעין חכמה זו, כמו שפתוב: "פי היא חכמתכם" וכו'.

ואם-כן מאחר שמודיעין להם, אינו סוד, פי הלא גם הם יודעין. אך יש בזה שכל, שיכולין להודיע להם החכמה, ואפי-על-פירכין ישראל הסוד אצלנו. וזה בחינת: "לעיני העמים" דיקא - שהיא רק 'לעיני העמים' בשעה שמודיעין להם, ותכף אחר-כך אינן יודעין כלל, רק יודעין שהסוד אצלנו, פי אין אנו מודיעין להם זאת החכמה בעצם, שהיא 'סוד העבור'.

וזהו בחינת 'סוד העבור', שאינו נמסר רק לגדולי-הדור שיש להם נשמות גדולות. פי 'תהלוכות הגלגלים' הוא על-ידי 'שכליים', שהם ה'מלאכים', וכל גלגל וגלגל יש לו שכל מיחד, דהינו 'מלאך', שמתנהג על-ידו, ועל-ידי-זה הוא השתנות הלוח הגלגלים וכו', וכל אלו השכליים, מקבלים מהמנהיג הכולל, שהוא שכל הכולל, שהיא הנשמה, שכלם מתנהגים על-ידה וכו'.

ועל-כן אלו הנשמות הגדולות בקיאיין ב'סוד העבור' - פי מי יודע הנהגתם כמו המנהיג. ואלו הנשמות הגדולות צריכין שיהיה להם גוף, בבחינת 'אורא דארץ-ישראל'. פי כשהאור מתקדש בבחינות 'אורא דארץ-ישראל' וכו', אזי הגוף ראוי לקבל נשמה גדולה וכו'. וכן להפך. ועל-כן על-ידי שנתגרשין מבחינת 'אורא דארץ-ישראל' כנ"ל, אזי אין יכולין להתרקם גופים זבים, ואין יכולין לקבל נשמה גדולה, ועל-ידי-זה נלקח 'סוד העבור' מאתנו.

וזה שאמרו חז"ל (כתובות קיב. על יחזקאל ג, ט): "והיתה ידי אל הנביאים החזים שוא וגו', בסוד עמי לא יהיו" - "זה סוד העבור"; "ובכתב בית ישראל לא יכתבו" - "זה סמיכה"; "ואל אדמת בני ישראל לא יבואו" - "כמשמעו".

הינו כנ"ל: שעל-ידי שמסמיכין את שאינם הגונים, בשם 'רבי' - על-ידי-זה מחלישין פתב ישראל. וזהו (שם): "ואל אדמת ישראל לא יבואו" - הינו שנתגרשין מבחינת 'אורא דארץ-ישראל' כנ"ל. וזהו: "בסוד עמי לא יהיו" - "זה סוד העבור", שעל-ידי-זה נלקח מאתנו 'סוד העבור' כנ"ל.

"פי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו, פה' אלקינו בכל קראנו אליו" (דברים ד, ז)

יא. ח"א יד, יא - "טוב ה' לכל" (תהלים קמה, ט). זה בחינת 'תפלה', שמאמין בהשם, שהוא 'טוב לכל', הן לרפואה, הן לפרנסה, הן לכל הדברים. כשמאמין כד, בודאי יהיה עקר השתדלותו בטר קדשא-ברידהוא, ולא ירדף אחר תהלוכות רבות וכו'.

כי מי שאין מאמין בהקדוש-ברוך-הוא, צריך להשתדל אחר תחבולות רבות. למשל: כשצריך לרפואה, צריך להשתדל אחר עשבים רבים, ולפעמים אינם בנמצא במדינתו, והעשבים הנמצאים אינם טובים למכתו. אבל הקדוש-ברוך-הוא, טוב לכל המכות לרפאותם, והוא בנמצא תמיד, כמו שכתוב (דברים ד, ז): "מי פה אלקינו בכל קראנו אליו".

יב. ח"א טו, ה - כשאנו קוראין להקדוש-ברוך-הוא בתארים של בשר-ודם, והוא נמצא לנו בכל קראנו אליו (דברים ד, ז), זה חסד השם-יתברך. כי אם לא היה בחסדי השם-יתברך, לא היה כדאי לקרא ולכנות את השם-יתברך בתארים ושכחים ותבות ואותיות, אבל זה הכל חסד של השם-יתברך.

יג. ח"א יז, א - עלידי התגלות ההתפארות של השם-יתברך שמתפאר בישראל, שזה בחינת תפלין של השם-יתברך, כמו שאמרו רז"ל (ברכות ו): "מנין שהקדוש-ברוך-הוא מניח תפלין", "ומי פעמך ישראל" וכו' (דברי-הימים יז, כא), "פי מי גוי גדול" וכו' (דברים ד, ז) - עלידי ה'התפארות' הזאת, מתגלה היראה של השם-יתברך, דהיינו ליראה מלפניו יתברך וכו', ועלידי-זה נתגלה היראה אפלו על שנאני שחק וכו'.

יד. ח"א רנ - תפלה הוא בחינת השגחה למעלה מהטבע, פי הטבע' מחיב כה, ו'תפלה' משנה הטבע, והוא בחינות גדול, בחינת (דברים ד, ז): "פי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו, פה אלקינו בכל קראינו אליו" - פי זה גדלתנו, שהשם-יתברך שומע תפלתנו, ומשנה הטבע עלידי השגחתו יתברך וכו'.

"רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח"
(דברים ד, ט)

טו. ח"א לז, ב - גוף ונפש - הם בחינת אדם ובהמה, חמר וצורה, חכמה וסכלות, בחינת אור וחשך וכו'. והם בחינת חיים ומיתה וכו'. והם בחינות שכחה וזכרון וכו'. וזה שאמרו רז"ל (אבות פ"ג מ"ח): "השוכח דבר אחד ממשנתו, כאלו מתחייב בנפשו, שנאמר (דברים ד, ט): רק השמר לך ושמר את נפשך מאד פן תשכח".

"והודעתם לבניך ולבני בניך" (דברים ד, ט)

טז. שיחות-הר"ן רט - אמר: שכל התורות והשיחות שלו, אינם בשבילנו לחוד - אף עם דורות העתידים לבוא. ורמז לנו בדבריו: להודיע לדורות הבאים, את כל מעשי השם הגדול שעשה עמנו.

ופעם-אחת אמר בפרוש: גם לבניכם תודיעו, את כל התורות והשיחות הנפלאות והנוראות והמעשיות וכיוצא בהם שגלה לנו. ואמר אז זה הפסוק בהתלהבות גדול בגחלי אש: "והודעתם לבניך ולבני בניך" (דברים ד, ט). ואמר בזוהר-הלשון: "איערע קינדער זאלט איר מודיע זיין וואס דא האט זיך געטאן" [לבניכם תודיעו מה שנעשה כאן אצל]. ואמר ברתת זייע בהתלהבות נושא: "והודעתם לבניך ולבני בניך".

"וההר בער באש עד לב השמים, חשך ענן וערפל" (דברים ד, יא)

יז. ח"א נח, ב - ענן זה בחינת יצחק, בחינת (דברים ד, יא): "חשך ענן וערפל". בחינת (בראשית כז, א): "ותכהיו עיניו מראת".

"ויגד לכם את בריתו" (דברים ד, יג)

יח. ח"א נה, י - בשביל זה נקראת בשם 'הגדה', להורות על 'תקון הברית', בבחינת (דברים ד, יג): "ויגד לכם את בריתו".

יט. ח"א נט, ד-ו - לתקן כל העברות בפרטיות, הם רבים מאד וכבד על האדם, ואי-אפשר לתקן אותם, פי יש דקדוקים ופרטים רבים בכל לאו ולא. בכך צריך לתקן 'פכליות הגידים' [שס"ה גידים], שהוא בחינת (דברים ד, יג): "ויגד לכם את בריתו". ואז עלידי 'תקון הברית', שהוא 'פכליות הגידין', נתתקן ממילא כל הלאוין שעבר.

וכל זמן שלא תקן 'תקון-הפכלי', אזי ה'דבור' אסור, פי עקר ה'דבור' תלוי ב'תקון-הפכלי', שהוא בחינת: "ויגד לכם את בריתו".

וזה בחינת (זהר אחרי עט. אמור קה): "בית דשכיב רבי שמעון, הוה אמר חד לחברה: אל תתן את פיך לחטיא את בשרך" (קהלת ה, ח). פי 'רבי שמעון היה 'קשת הברית' (תקוני-זהר יא. כט: צט.), בחינת: "ויגד לכם את בריתו", הינו 'פכליות הגידין'. אבל ביומוי דרבי שמעון" וכו'.

"פי ה' אלקיך אש אכלה הוא, איל קנא"
(דברים ד, כד)

כ. חיי-מוהר"ן תקלב - "משך חסדך ליודעיך א" ל קנא ונוקם" (זמירות לילי-שבת). הינו שאנו מבקשים שהשם-יתברך ימשיך חסד ליודעיו להכעיס להשונאים.

וזה: "משך חסדך ליודעיך א"ל קנא ונוקם" הינו כדי לקם בהשונאים, כדי ש"יראה רשע וקעס" (תהלים קיב, י).

וכמו שכתוב (שם סט, ט): "למען איבי פדני", וכמו שכתוב (שם ה, ט): "למען שוררי הישר לפני דרפד".

"בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים, ושבת עד ה' אלקיך" (דברים ד, ל)

כא. ח"א ו, ג - ואפלו אם יודע אדם בעצמו שעשה תשובה שלמה, אף על-פי-כן צריך לעשות תשובה על תשובה הראשונה, על השנתו הראשונה וכו'. וזה בחינת 'עולם-הבא', שיהיה 'פלו שבת', הינו 'פלו תשובה', כמו שכתוב (דברים ד, ל): "ושבת עד ה' אלקיך".

כב. ח"א מט, ו - 'שבת' זה בחינת 'תשובה', כמו שכתוב (דברים ד, ל): "ושבת עד ה' אלקיך".

כג. ח"א נח, ז - 'שבת' בחינת 'תשובה', בחינת (דברים ד, ל): "ושבת עד ה' אלקיך".

כד. ח"א עט - ואימתי יכול לראות שפלותו? בשבת! כשעושה תשובה שלמה, שהיא 'שבת'. כמו שכתוב (דברים ד, ל): "ושבת עד ה' אלקיך" - אתון דדין פאתון דדין.

כה. ח"ב עט (התורה של ראשי-פרקים) - יצחק זמן קודם צדיק ישנים וכו'. "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו" (דברים ד, ל). וכו'. "ואל יחר אפך" (בראשית מד, יח). "בצר לך" (דברים שם). "ויקרבו ימי ישראל למות" (בראשית מז, כט). התאחדות הזמן. 'למות' זה "בצר לך וכו' באחרית הימים" (דברים שם). "אל תקברני במצרים" (בראשית שם), ב'מצר הגרון', בשעת בחינת "בצר לך".

דברים האלה (בתוך שאר הרבה דברים, עיר-שם בפנים) כתבם בדרך ראשי-פרקים ברמז בעלמא לזכרון וכו', מה שאפשר להבין מעט וכו', אמרתי לבאר מה שבידי וכו'.

פי רבנו ז"ל רוצה לגלות: ש'תשובה' ו'בחינת' למעלה מהזמן, הם בחינה אחת וכו'. וזהו: "יצחק זמן קודם צדיק ישנים" וכו' - הינו: ש'יצחק' מרמז על 'זמן', פי "יצחק" אותיות "קץ חי", כמובא. 'קץ' מרמז על 'הזמן' שהוא בחינת 'אחרית הימים' וכו'. שעקר 'הזמן' הוא בבחינת 'שנה'.

"ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו" - פי באמת עקר העבודה הוא, לקשר ולבטל בחינת 'הזמן', להעלותו וליחדו בבחינת 'למעלה מהזמן'. וזה בחינת מצוות זמניות, כדי לזכות עלידם, שיתאחד 'הזמן' ויעלה לבחינת 'למעלה מהזמן'.

וכל הצרות והדינים והפטר-א-אחרא, הוא רק בבחינת 'הזמן', שזהו בחינת (דברים ד, ל): "בצר לך וכו'".

באחרית הימים" דיקא, שזהו בחינת 'זמן', ואז: "ושבת עד ה' אלקיך" - דהינו: שנופה לשוב, ועל-ידי-זה נזכה לבטל 'הזמן' כנ"ל, ואז יתבטלו כל הצרות והדינים, וכל אחיזת הפטר-א-אחרא, ונזכה לשמע 'קול דקדשה', בחינת: "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו".

"אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים" (דברים ד, לה)

כו. ח"א ד, ט - וזה שאמר משה לדורו (דברים ד, לה): "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים". פי 'משה' הוא בחינת 'אין', ודורו הדבוקים אליו, ראוי להם לדעת, הינו להאיר לדעת, בחינת 'אין-סוף', בחינת 'רעוא דרעיון', בחינת: "ה' הוא האלהים".

כז. ח"ב ז, ב - 'משה רבנו', היה לו רחמנות, והיה עוסק ב'שוב-העולם', שיהיה העולם מישב וממלא מבני-אדם, הינו בני-דעה - פי הוא פתח לנו 'אור הדעת', כמו שכתוב (דברים ד, לה): "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים" - פי פתח את הדעת, ונלה לנו: פי יש אלקים שליט בארץ.

"וידעת היום והשבת אל לבבך, כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" (דברים ד, לו)

כח. ח"א קנד - עקר הדעת, פשהוא בלב, כמו שכתוב (דברים ד, לו): "וידעת היום והשבות אל לבבך".

כט. ח"ב א, ה - צריכין להמשיך הדעת אל הלב, בבחינת (דברים ד, לו): "וידעת היום והשבות אל לבבך".

ל. שיחות-הר"ן לט - ראוי שירגיש בלב: צרת יחיד, מכל-שפן צרת רבים. פי אפשר שידע מהצרה חסד-שלום, ויודע בברור כאב הצרה, ועם-פליזה 'לבו' אינו מרגיש הצרה כלל. - ואם אינו מרגיש, צריך להכות הראש בקירות לבבו. כמובא במקום אחר (שיחות-הר"ן ריז) על-פסוק (דברים ד, לו): "וידעת היום והשבות אל לבבך" - "שצריך להביא הדעת בהלב".

לא. שיחות-הר"ן ריז - אמר: שאיתא בספר אחד: שמה שמובא בספרי המחקרים, ראיה שצריכין לחקר, מפסוק (דברים ד, לו): "וידעת היום והשבות אל לבבך" וכו' - הוא מ'פת הקראים', שהם מפרשים כך: "שצריכין לדעת אותו יתברך על פי חקירות!" - אבל האמת לא כן הוא! פי באמת העקר לדעת אותו יתברך, הוא רק על-ידי 'אמונה שלמה', שעל-ידי-זה

דיקא זוכין אחר-כך לדעת והשגה גדולה בידיעת רוממותו יתברך שמו וכו'.

ובאמת עקר הפרוש הפשוט של פסוקים אלו המזהירים לדעת אותו יתברך, כגון: "וידעת היום והשבות וכו'", וכן (דברי-הימים א כח, ט): "דע את אלקי אביך ועבדהו". וכן (תהלים ק, א): "דעו פי ה' הוא אלהים" וכו' - עקר האזהרה זו היא בפשיטות: לדעת ולזכר אותו יתברך תמיד בכל עת, ואל ישכח אותו חסיושלום בשום עת וכו'. הינו: "ידוע תדע, ואל תשכח בשום עת!"

פי בודאי צריכין כמה וכמה אזהרות גדולות ורבות על זה, בכמה וכמה לשונות וכו'. פי מחמת טרדות עולם-הזה ותאוותיו והבליו, נמצאים הרבה שברב העתים שוכחים אותו יתברך וכו'. ועל זה מזהירים הפסוקים וכו'. כלומר: "קחו זאת בדעתכם היטב, עד שיהיה קשור וחזק בדעתכם ולבבכם בכל-יעת!"

וזה: "וידעת היום והשבות אל לבבך" וכו'. פי זה עקר שלמות הידיעה, כשמקשרין הידיעה אל הלב, לידע בלבבו היטב: "פי ה' הוא אלקים" וכו'! - פי בכל-יעת שמשימין זאת אל לבבו היטב: "כי ה' הוא האלהים", בודאי נופל פחדו ואימתו ויראתו עליו לבבתי יחטא וכו'.

"וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל"
(דברים ד, מד)

לב. ח"א קא - יש ע' אנפין נהירין, ויש ע' אנפין חשוכין. פי יש שני בחות, כמו שדרשו רז"ל (יזמא עב): על פסוק (דברים ד, מד): "וזאת התורה אשר שם משה" - "זכה, נעשה לו סם חיים. לא זכה, נעשה לו סם מות". 'סם חיים' הוא 'אנפין נהירין'; 'סם מות' הוא 'אנפין חשוכין'.

לג. שיחות-ה"ן רטז - כל האזהרות של "משלי" להתרחק מ"אשה זרה" - פונתו על 'חכמות-החיצוניות, שנקראת "אשה זרה", כנגד 'חכמת-התורה' שנקראת "אשת חיל".

ומי שבקי בהם ובדרכיהם ואיך הם מטעין את העולם וכו' - הם ממש כמו אשה המנאפת המקשטת עצמה ומדברת דברי-חן, ובתחלה אינה מגלה זדון לבה, ומראית עצמה ככשרה, עד אשר היא מטעת כל מי שנסת אחריה. כמו כן ממש הם דרכיהם הרעים, למי שיודע מעט מדרכיהם. ועל קטב משל זה סובב רב ספר משלי וכו'.

ואי אפשר להאריך בזה - פי הם אומרים בהפך ממש, ומביאים ראיה מ'משלי' דיקא, ומשאר 'כתבי-הקדש', לדרכיהם הרעים. פי תורתנו הקדושה יש בה 'סם חיים' למי שזוכה, ו'לא זכה, נעשית לו סם מות', כמו שאמרו רז"ל (יזמא עב): על פסוק (דברים ד, מד): "אשר שם משה".

"פנים בפנים דבר ה' עמכם"
(דברים ה, ד)

לד. ח"א יט, ט - "פנים בפנים דבר ה' עמכם"
(דברים ה, ד) - הינו על-ידי שיש "עמכם" "דבור ה'", הינו 'שלמות לשון-הקדש' - על-ידי-זה מתנוצץ הפנים ומאירות פל-כך, עד שיוכל להתראות "פנים בפנים" - ואזי יוכל האחר לראות פניו בפנים הזה כמו במראה, ולהתחרט ולשוב בתשובה.

לה. ח"א קנג - אם התלמיד יש לו 'פנים', הינו בחינת 'אנפין נהירין', בחינת 'מראה מלששת', אזי יכול לקבל 'פנים', אור פני הרב'. ואזי ראוי שהרב יתראה עצמו בתוך פני התלמיד המקבל פניו, וזהו 'קבלת-פנים'. אך אם אין לו 'פנים', הינו שהוא בחינת 'אנפין חשוכין', אזי אין יכול לקבל 'פנים'. וכן כל אחד נגד חברו, אפשר לו לדעת על-ידי-זה.

וזה שכתוב (דברים ה, ד): "פנים בפנים" וכו'. הינו: בשעת 'מתן-תורה' היו ישראל בבחינת 'אנפין נהירין', והיו יכולים לקבל 'פנים דקדשה', הינו שיתראה בתוכם 'פנים דקדשה'. וזהו: "פנים בפנים" - ש'פנים דקדשה' היה בתוך פניהם, בחינת 'קבלת-פנים'. וזהו: "דבר ה' עמכם", שהדבור היה מדבר עם כל אחד, ויוצא מפל אחד מישראל, מאחר שנגכל בתוכו פנים דקדשה.

לו. ח"ג ת, ז - יש עשרה מדרגות בנבואה, כנגד 'עשרת הדברות', כמו שכתוב (דברים ה, ד): "פנים בפנים דבר ה' עמכם". "דבר ה', זו נבואה" (שבת קלח). ועל-פן על-ידי 'נבואה', בחינת 'עשרה מדרגות', בחינת 'עשרת הדברות', זוכין ל'אמונה', להאמין שהכל ברא השם ב'עשרה מאמרות'.

"ואתה פה עמד עמדי"
(דברים ה, כז)

לז. ח"א לו, ג - 'משה רבנו' - לפי שהוא כלל התגלות התורה, שהוא בחינת 'דעת' וכו' - בשביל זה היה צריך לפרש את עצמו מפל וכל, כמו שכתוב (דברים ה, כז): "ואתה פה עמד עמדי".

לח. ח"א עה - 'תורה' הוא בחינת 'עמידה', בחינת רגלין' - כמו שכתוב (דברים ה, כז): "ואתה פה עמד עמדי".

לט. ח"ב עב - משה רבנו, היה קדוש ופרוש גדול מאד על-פי הדבור, כמו שפיתוב (דברים ה, ל): "ואתה פה עמד עמדי".

מ. ח"ב נח (בראשי-פרקים בסוף התורה) - משה, דעת פרישות. "פה עמד עמדי" (דברים ה, כז).

"שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" (דברים ו, ד)
"קוצא דאות ד' ד'אחד" (תקוני-זוהר מב: ועוד)

מא. ח"א י, ה - העצה היעוצה לבטל התאוה, שהיא העבודה זרה וכו' - הוא על-ידי התקרבות לצדיקים, כמובא ב'תקונים' (מח): "ב'תרועה דאיהו רוחא, אתעביר אל אחר" (שמות לד, יד). ו'צדיק' הוא בחינת 'רוחא' וכו', ועל-ידו נכנע רוח גבוה, אל אחר, ונעשה מ'אחר' 'אחד', כי הוא "קוצא דאות ד'" (תקוני-זוהר מב:), שממנו ארבע רוחות וכו'.

מב. ח"א יא, א - "יש יחודא עלאה ו'יחודא תתאה, הינו: שמע ישראל, וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" (זוהר בראשית יח: - וכל אחד מישראל, צריך שיהיה נעשה זאת על-ידו וכו'.

מג. ח"א מב - שם 'שדי' הם האבות' (זוהר פנחס רלא), כי ש' תלת ענפי האיילן, שהם האבות. והם שלשה שמות היחוד: ה', אלקינו, ה', שהם י"ד אותיות, והם י"ד של 'שדי'. וראשי-תבות של אברהם יצחק יעקב, הם הראשי-תבות של (דברים ו, ד): "וי' אלקינו יי'".

מד. שיחות הר"ן רפב - פשנפרדין חסו-ושלום מהצדיקים, פאלו עובדין עבודה-זרה. כי "הצדיק הוא קוצא דאות ד'" (תקוני-זוהר מב:). וכשנפרדין ממנו, אזי מפרדין קוצא דאות ד' ד'אחד" (דברים ו, ד), ונעשה חסו-ושלום "אחר", שהוא "אל אחר" (שמות לד, יד) 'פפירות' - כי עקר אמונת היחוד, הוא על-ידי הצדיקים-האמתיים, שהם קוצא דאות ד' ד'אחד".

- עניני 'קריאת-שמע' -

מה. ח"א נג, ד - עשרת הדברות הם ב'קריאת שמע' (ירושלמי ברכות פ"א).

מו. ח"א לו, ג - פשקורין פסוק ראשון של 'קריאת-שמע', צריך להעצים עיניו (ברכות יג: שלחן-ערוד אורח-חיים סא, ה; פרי-עץ-חיים שער קריאת-שמע פ"ו), בבחינת: "עוליקמתא שפירתא דלית לה עינין" (זוהר משפטים צה), פי תקון הרהורי זנות, שיאמר "שמע" ו"ברוך שם". פי 'תאות-נאות' באה מעבירת דמים, הינו מטחול, לילית, שפחה בישא, אפא דערב רב, מלכות הרשעה. ומלכותא

דשמיא הוא בבחינת 'גבירתא', "אשה יראת ה'" (משלי לא, ל), וכו'.

וכשמקבל עליו על מלכות שמים באלו הפסוקים, כולל נשמתו ב"ב שבטי י"ה. כי בשני פסוקים אלו יש י"ב תבות, נגד י"ב שבטי י"ה, ומ"ט אותיות כנגד מ"ט אותיות שבשמות שבטי י"ה. ומפריש נשמתו מנשמת ערבירב, הבאים מאשה זונה, שפחה בישא, שהיא בבחינת (בראשית טז, ח): "מפני שרי גברתי אנכי ברחת", שהתאוה בורחת ונפרדת ממנה. - ואם אינו משתדל לגרש האשה זונה, אזי הוא בבחינת (משלי ל, כג): "שפחה תירש גברתה".

וזו בחינת 'פגירת עינים' בשעת 'קבלת על מלכות שמים' - להורות: שעל-ידי קבלת על מלכות שמים, הוא בבחינת: "עוליקמתא שפירתא דלית לה עינין", שהיא התאוה שכוללת המדות רעות של שבעים לשונות.

וכל-זה פשיש לו לאדם הרהור באקראי בעלמא, אזי די לו באמירת שני פסוקים הנ"ל. אבל אם הוא חסו-ושלום רגיל בהרהור של התאוה הפלליות, אזי צריך גם-כן להוריד דמעות בשעת 'קבלת מלכות שמים' וכו'.

וזו שתרגם יונתן על פסוק (במדבר כה, ו): "והמה בכים פתח אהל מועד", "בכין וקורין את שמע" - וזה לא עשו, אלא כדי להנצל מהרהור של אשה זונה, שהיא קלפה הקודמת לפרי, ולבוא להתגלות התורה.

מז. ח"א לו, בסוף - כשמפסיק הנקדה מהדל"ת של "אחד" (דברים ו, ד), והנקדה היא 'אות ברית', אזי נעשה "אחר" (שמות לד, יד) וכו'. אבל מי שמקדש עצמו מזאת התאוה, אזי נתקשר ב'מלכות שמים' וכו'. ובשביל זה, סגלה לבטל הרהורי נאות, לקרא "שמע ישראל" ו"ברוך שם כבוד" וכו'.

מח. ח"א נז, ג - אפלו ההמון שאינם יכולים ללמד, הם מקיימין עסק התורה במה שקורין 'קריאת-שמע', כמו שאמר רז"ל (מנחות טז:).

מט. ח"א קנה - צריך כל אדם לבקש מהשם-יתברך: "שיהיה לו כסופין ונענועים לארץ-ישראל, וגם שיהיה נענועים לכל הצדיקים לארץ-ישראל". - והוא סגלה להפעם ולעצבות! - כי "כל הכועס פאלו עובד עפוי" (שבת קה: זוהר בראשית כז: ועוד). אבל ארץ-ישראל, הוא בחינת אמונה, בחינת ארץ-אפים, הפך ה'פעם'.

וזה שקדם 'קריאת-שמע' שהוא 'אמונת היהוד', אנו מבקשים: "והוא יוליכנו קוממיות לארצנו", הינו: שאנו מבקשים ומתגעגעים לארץ-ישראל, ועל-ידייזה זוכים ל'אמונה' - הינו 'קריאת-שמע', שהוא 'אמונה'.

ג. ח"א קצג - וזה שאמר רבי עקיבא (ברכות סא): "כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, מתי יבוא לידי ואקימנו, עכשו" וכו'. הינו: שבשעת 'קריאת-שמע' שהיה רבי עקיבא מקבל על עצמו 'ארבע מיתות בית-דין', היה מקבל על עצמו מסירת-נפשו במחשבה חזקה ותקיפה מזו, עד שהיה מצטער ומרגיש ממש 'יסורי המיתה' ממש, כאלו סוקלין ושורפין אותו ממש בלי שום הפרש.

וזה: "כל ימי הייתי מצטער מתי יבוא" וכו'. הינו: שממה ששערתי וקבלתי בדעתי "מתי יבוא לידי ואקימנו" למסר נפשי על 'קדושת-השם', מזה לבד הייתי מצטער ומרגיש וסובל 'יסורי המיתה' ממש. "עכשו שבא לידי בפעל, ולא אקימנו"?! הלא תמיד הייתי סובל זה הצער ממש, מהקבלה במחשבה לבד.

נא. שיחות-הר"ן רס - הפליג במעלת ההשתוקקות והפסופין והגעגועים לדברים שבקדשה, אף-על-פי שאינו זוכה לעשותם, אף-על-פי-כן ההשתוקקות והגעגועים בעצמן טובים מאד וכו'.

והביא ראיה מהדין המבאר בשלחן-ערוך ארחהיים (סב), "שמי שהוא במקום שאינו נקי, ואינו יכול לקרות 'קריאת-שמע', יתרחק בלבד". ופרשו שם (מגראברקם סק"ם): שהפרוש הוא: "שיתרחק בלבד שהוא צריך לקרות קריאת-שמע, ואינו יכול, ויצטער על זה, והוא מקבל שכר עליזה".

נמצא: שההשתוקקות והגעגועים שמצטערים לעשות המצוה, אף-על-פי שאינם יכולים לגמרה, הם גם-כן יקרים מאד, ומקבלים שכר עליהם.

נב. נוכחי-אור, אנשי-מוהר"ן ח"ב יז - דברו פעם-אחת לפני מוהרנ"ת, מענין הפרצה במדינת אשכנז לגלח הזקן והפאות. אמר לו ר' מאיר מטעפליק ז"ל: "איך עוברים בכל יום על חמשה לאוין"? והשיב לו מוהרנ"ת ז"ל: "הלא איך עוברים בכל יום זמן קריאת-שמע"?!

ספר-המודות, עניני 'קריאת-שמע'

[א] לא חרבה ירושלים, אלא בשביל שחללו את השבת, ובטלו 'קריאת-שמע' שחרית וערבית וכו'.

(אמונה מב), [ב] להצלחה - תשמע פשהצדיק אומר 'יהוד השם', הינו 'שמע ישראל' (הצלחה יח). [ג] מי שמקיים 'קריאת-שמע' שחרית וערבית, אינו נמסר ביד שונאיו (מריבה סז). [ד] מאן דמיבעית ומי שמפחדו, אף-על-גב דאיהו לא חזי, מזליה חזי. ותקנתו וכו', או ליקרי 'קריאת-שמע' וכו' (פפד י - על-פי מגלה ג). [ה] הנפנה, ונוטל ידיו, ומניח תפלין, וקורא 'קריאת-שמע', ומתפלל - כאלו בנה מזבח, והקריב עליו קרבן, וכאלו טבל (תפלה מ).

ענין "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"

גג. ח"א לו, ג-בסוף - תקון הרהורי זנות, וסגולה לבטל הרהורי נאוף, לקרא "שמע ישראל" ו"ברוך שם כבוד".

גד. שיחות-הר"ן צג - יש אור שמאיר באלף עולמות. וצריך לזה חכם גדול שיוכל לחלק 'אלפים' למאות, האור הגדול לחלקים קטנים, כדי שיוכלו הקטנים במעלה לקבלו מעט מעט.

ומי שאינו יודע זאת, אינו יודע היהוד של "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". ואינו יודע מה זה "ציקי קדרה" שאמר רז"ל (פסחים נו): "משל לבת מלך שהריחה ציקי קדרה, 'תאמר', יש לה גנאי. 'לא תאמר', יש לה צער.

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך" (דברים ו, ה)

גה. ח"א סב, ב - צריך לעבד השם בשני יצרין, שיהיה היצירה הרע כפוף ליצירה טובה, כמאמר חז"ל (ברכות נד על דברים ו, ה): "ואהבת וכו' בכל לבבך", "בשני יצרין". שיהיה לבו שלם עם ה' אלקיו, שלא יהיה לו מחלוקת בין שני יצרין, הינו: שלא יהיה לבו חלק עליו, בחינת (הושע י ב): "חלק לבם".

ועל-ידי 'למוד הפוסקים', נתקשר להשלוש שבקדשה, ומתקן המחלוקת שבקדשה. ואז נתבטל המחלוקת היצירה הרע שבלבבו, ואז יוכל לעבד השם בכל לבבו, בשני יצרין.

[ויב'הוספות מכתבי-יד רבנו ז"ל, השיך לתורה הזה (נדפס בסוף הספר): כל המחלוקות, שרשם מהתורה, הינו: מהמחלוקות התנאים, נשתלשל למטה, ומתסיגים נעשה מחלוקות שלא לשם-שמים. וצריך לראות להשלים את לבו, שלא יהיה לבו חלק עליו, הינו: שיעבד את השם בשני יצרין, כמאמר (ברכות נד על דברים ו, ה): "בכל לבבך" וכו', שלא יהיה בחינת (הושע י ב): "חלק לבם". והמחלוקת של היצר שבלב האדם, הן הן הכפירות שמטיל על האדם, ומזנע מן האדם 'שביכי אמונה', ומחשיך את שכלו מלהבין תשובות על הכפירות. ועצה על-

זה: "ללמד פוסקים!" - ועל-ידי-זה ישלים מחלוקת היצר שבכל ששרשו מהתורה פנ"ל.

נו. ח"א צג - כל העושה משא-ומתן באמונה, מקים מצות-עשה של "ואהבת" (דברים ג, ה), שהיא שרש לכל מצוות-עשה. וכיצד מקימין מצות "ואהבת", דאיתא בגמרא (יומא פו.) על פסוק "ואהבת": "שתראה שיתאהב שם-שמים על ידך. כיצד, אדם קרא, ושנה, ושמש תלמידי-הכמים, ועסקו בנחת עם הבריות, ומשא-ומתנו באמונה - מה הבריות אומרים: 'אשרי מי שלמדו תורה וכו'". נמצא שם-שמים מתאהב על ידו, ומקים מצות "ואהבת", שהוא שרש כל המצוות.

נז. ח"א רי - על-ידי משא-ומתן באמונה, הוא מקים "ואהבת" (דברים ג, ה), כמו שאמרו חז"ל (יומא פו.): "ואהבת, שיהא שם-שמים מתאהב על ידך וכו'". - וכשקיים "ואהבת", על-ידי-זה יהיה לו פרנסה בלא יגיעה וטרה.

פי אמרו חז"ל (פסחים קיח.): "קשין מזונותיו בקריעת ים-סוף, וקריעת ים-סוף היה על-ידי זכות אברהם, בחינת "ואהבת", כמו שאמרו חז"ל (זהר תרומה קע: על שמות יד, כז): "וישב הים לפנות בקר, דא בקר דאברהם". נמצא: פשהגיע עת הבקר, בחינת אברהם, אזי יצא מקשויו לקל, פי עד הבקר היה קשה לפניו קריעת ים-סוף. נמצא: על-ידי משא-ומתן באמונה, אחוז בבחינת "ואהבת", בחינת אברהם, אזי אין קשין לו מזונותיו.

נח. ח"א נד, הו - המוציא דבה, נופל לבהמיות, ונתגבר עליו כח המדמה, שהוא כח הבהמיות, דהינו שנסתלק ממנו הדעת, פי מוציא דבה הוא כסיל" (משלי י, יח), וכשהדעת נסתלק ממנו - נופל מאהבת השם יתברך לאהבת הבהמיות.

נט. ח"ב ה, טו - בשביל אהבת השם, צריכין לעשות דברים הנראין כשגעון, כדי לעשות מצוותיו ורצונו יתברך. פי צריכין להתגלגל בכל מיני רפש וטיט בשביל עבודת השם ומצוותיו יתברך, ולא דוקא מצוה' ממש, אלא כל דבר שיש בו רצון השם-יתברך נקרא מצוה'.

ספר-המדות, עניני אהבת השם-יתברך

[א] על-ידי אהבת השם-יתברך, נשמר הנפש מפל פגעים רעים (אהבה ג). [ב] כשתשוב בתחלה על עוונותיך, תוכל לבוא לאהבת השם-יתברך (אהבה ד). [ג] על-ידי אהבה, בא התחזקות (אהבה

ו). [ד] על-ידי אמירת 'הלל' בקול גדול, זוכים לאהבת השם-יתברך (אהבה ח). [ה] העובד מאהבה, זכותו מגן עד אלפים דור (אהבה יב). [ו] על-ידי 'שמחה' ב'שמחת-תורה', זוכה לעבד את השם-יתברך באהבה (שמחה כה). [ז] על-ידי שתבקש מהשם-יתברך שיתן לך 'אהבה', על-ידי-זה יכסה הקדוש-ברוך-הוא פשעיך (תשובה סח).

"ובכל מאדך" (דברים ג, ה)

ס. ח"א נג, ה - כל המצוות שאדם עושה אותם בלא ממון, שאין רוצה להפסיד ממון בשביל המצוה, זה הבחינה נקרא 'צדק', וזה (תהלים קיט, קלח): "צוית צדק עדתיך". אבל פשהביב כל-כף המצוה, עד שאין מרגיש בהפסד ממון, זאת הבחינה נקרא 'אמונה', פי עקר אמונה הוא בממון, כשמשפר 'תאות-ממון'. וזה (שם): "ואמונה מאד", זה 'ממון', כמו שכתוב (דברים ג, ה): "ובכל מאדך" (ברכות נד. - ובכל מאדך, בכל ממוןך).

סא. שיחות-הר"ן נז - אותו הדבר שמתגבר על האדם והוא משקע בו, אותו הדבר דוקא הוא צריך לשפר בשביל השם-יתברך, פי זה עקר עבודתו. וכמו שאמרו חז"ל (ברכות סא: על דברים ג, ה): "ובכל מאדך - יש לך אדם שהביב עליו ממון מגופו".

סב. שיחות-הר"ן רפט - אמר לאחד: שמי שאינו להוט ונבהל להון, ואיננו נושא ונותן יותר מפפי ממון שיש לו, רק עושה משא-ומתן באמונה' במקומו לבד, ואינו לונה מאחרים לעשות משא-ומתן גדול, זהו מקיים (דברים ג, ה): "ובכל מאדך".

גם אמר לאחד: שכשנותנין המש לעדקה מממון, הוא מקיים "ובכל מאדך".

סג. חיי-מוהר"ן תקיג - על-ידי אמונת צדיקים-אמתיים, זוכה לממון הרבה.

וזה (זמירות ליל-שבת): "שכרו הרבה מאד, על פי פעלו". 'מאד' זה ה'ממון' כמו שאמרו חז"ל (ברכות פ"ט מ"ה על דברים ג, ה) "ובכל מאדך - בכל ממוןך". - 'פעלו' - הם ה'צדיקים', כמו שכתוב (איוב לו, א): "אתן לפעלי צדק". וזה: "על פי פעלו" - הינו על-ידי אמונה בהצדיקים - פי אמונה תולה בפה של אדם, כמו שכתוב (תהלים פט, ב): "אודיע אמונתך בפיי". ועל-ידי-זה "שכרו הרבה מאד" - שזוכה לממון הרבה.

סד. חיי-מוהר"ן תקפה - אם היו לוקחין בעל 'תאות-ממון', שעליו דרשו חז"ל (ברכות סא: על דברים ג, ה):

"וּקְשַׁרְתֶּם לְאוֹת עַל יָדְךָ, וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ"

(דְּבָרִים ו, ח)

- מְצוֹת תַּפְלִין -

סז. ח"א יז, א - ההתפארות של ישראל, הוא בחינת תפלין, שנקראים פאר' (ברכות יא. ועוד), ועל-ידם נתגלה יראה, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ו): "מנין שהתפלין הם עז לישראל, שנאמר (דברים כח, י): 'וּרְאוּ כָּל עַמֵי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיךָ וּרְאוּ מִמֶּךָ'".

כמו-כן על-ידי התגלות ההתפארות של השם-יתברך שמתפאר בישראל - שזה בחינת תפלין של השם-יתברך, כמו שאמרו רז"ל (שם): "מנין שהקדוש-ברוך הוא מניח תפלין" וכו', ואיתא שם: שהתפלין של השם-יתברך פתוב בהם ההתפארות שמתפאר עם עמו ישראל - כמו-כן מתגלה היראה של השם יתברך, דהינו ליראה מלפניו יתברך.

סח. ח"א לג, ד - זה בחינת תרי"ג מצוות - פי

השם-יתברך שער בדעתו: שעל-ידי המצוה הזאת נוכל להשיג אותו, וצמצם אלקותו דוקא באלו התרי"ג מצוות. למשל: ששער בדעתו מצות תפלין, שהמצוה הזאת צריכה להיות כה, הינו: ארבע פרשיות, וארבע בתים של עזר פתובים, ורצועות של עזר". כי כך שער בדעתו: שעל-ידי הצמצום הזה, נוכל להשיג אותו ולעבדו. ולכן לא צוה שיהיה ארבע בתים של כסף וזהב, כי כן שער ומדד על-ידי אהבתו. נמצא: שעל-ידי אהבתו שאהב את ישראל, הלביש את עצמו במדות התורה.

סט. ח"א לד, ד - אותיות התורה, הם התלבשות

רצונו של השם-יתברך. למשל מצות תפלין: היה רצונו שיהיה בארבע פרשיות ובתים של עזר, ולא של כסף, כי כן רצונו. נמצא: שרצונו מלבש בכל התורה. ועכשו שהתורה מסורה בידינו, גם הרצון של השם-יתברך מסורה בידינו, שאנו מושליך כביכול להיות רצונו כפי רצונו וכו'.

ע. ח"א לה, ט - זה ה'חשמ"ל' המלביש

להאמונה, הוא בחינת רצועות, כי רצועות הם מקיפי מלכות, הינו אמונה'.

וזה שאמר רב לרב שמואל בר שילת (בבא-בבא כא.): "כד תמחי לינוקא, לא תמחי אלא בערקתא דמסאני". 'תמחי' - לשון 'טהרה' וכו'. 'ינוקא' - היא בחינת מאור הקטן, בחינת 'שנה'. 'בערקתא דמסאני' - הינו: רצועות של תפלין, כמו שאמרו חז"ל (סוטה יז): "בשכר שאמר אברהם (בראשית יד, כג) 'מחוט ועד שרוך נעלי, זכו בניו לשני מצוות: לחוט של תכלת,

"וּבְכַל מַאֲדָךְ - יֵשׁ לְךָ אָדָם שְׂמֹמֹנוּ הַבֵּיב עֲלֶיךָ"

מגופו" - אף-על-פי-כן אם היו מראין לפניו נגון של ארץ-ישראל, היה נתבטל אצלו כל תאוותו אל הממון.

"וְשִׁנַּנְתֶּם לְבַנְיָד" (דְּבָרִים ו, ז)

סה. ח"א נג - עקר הולכה, על-ידי הדעת. ולהשלים את דעתו, שיהא שלם בדעת, אי-אפשר אלא על-ידי עסק שעוסק עם בני-אדם לקרבם לעבודת השם-יתברך - כי הם מחודדין דעתו, בבחינות (תענית ז. מכות י): "ומתלמידי יותר מכלן". ובשביל זה 'תלמידים' נקראים 'בנים' (ספרי ואתחנן ט - על פסוק 'ושננתם לבניך'. דברים ו, ז), כי על-ידם בא ההולכה.

"וְדַבַּרְתָּ בָּם" (דְּבָרִים ו, ז)

"בָּם יֵשׁ לְךָ רְשׁוֹת לְדַבֵּר, וְלֹא בְּדַבְרִים אֲחֵרִים" (יוקא יט:)

סו. ח"א עה - צריכין לדבר רק דבורים קדושים,

בדברי תורה ותפלה, "ולא בדברים אחרים" (יוקא יט: על: 'ודברת בם'. דברים ו, ז) - כדי להעלות הניצוצות, לתקן כל העולמות. כי עקר הבריאה היתה על-ידי הדבור, כמו שכתוב (תהלים לג, ו): "בדבר ה' שמים נעשו". ועל-ידי ה'שבירה' נפלו ניצוצות בכל הדברים, במאכל ובמשתה ובמלבוש, ובכל התענוגים שבעולם.

וה'ניצוצות' הם אותיות. וקדם שמוציא אל הדבור, הם בחינת דם, והוא בחינת נפש' וכו'. וכשיצאה לדבור, הוא בחינת (שיר-השירים ה, ו): "נפשי יצאה בדבורו".

כי קדם שמכניס אלו ה'ניצוצות' וה'אותיות' תוך דבורי תורה ותפלה - אין להם שום צרוף וחבור, והם בבחינת 'שברים ומחלקת' - כי כל ניצוץ מתגבר על חברו. וכשמכניסם אל הדבור דקדשה - הוא מצרפם ומחברם, שזהו בחינת 'שלוש' וכו'. נמצא: שאריה בה'ניצוצות' הנ"ל, לדבר בדברי תורה ותפלה, "ולא בדברים אחרים" (יוקא יט: וכו').

וקדם התקון - דהינו: קדם שמוציא ה'ניצוצות' אל הדבור דקדשה - אזי הם בבחינת (בראשית לב, לב): "צלע על ירכו". ובהציאה אל הדבור - הם בחינת (שם ב, כב): "ויבן את הצלע".

וזהו פרוש הגמרא (סכה נג. תענית כה. מגלה כב): "לוי הטיח דברים כלפי מעלה, ואטלע" - שהוא בחינת: "צולע על ירכו". כי מפה שהוציא ה'ניצוצות' בדברים אחרים, נשאר בבחינת: "צולע על ירכו". - וצריך לדבר בתורה או בתפלה, עד שיהיה הגוף בטל ואפס וכו'.

ולרצועות של תפלין". "ועד שרוך נעל", תרגומו: "ערקתא דמסאני".

הינו: כשאתה רוצה לשמר את המאור-הקטן, הינו 'משא-זמתן באמונה, שלא יינקו ממנה החיצונים, לא תוכל לשמר אלא בערקתא דמסאני, הינו רצועות של תפלין. הינו: שתמשיך חשמ"ל מ"בינה לבא" (פתח אליהו) להלביש את האמונה וכו'.

עא. ח"א לה, א-ב-ד-ה-ז-בסוף - צריך לפשפש עצמו בכליעת אם הוא דבוק בהשם-יתברך. והסימן של דבקות, הוא תפלין. - ואייאפשר לבוא לבחינת תפלין, אלא שיעלה את הדבור ויתקנהו וכו'. וצריך להעלות הדבור לשרשו וכו'. ותקוני-הדבור, הוא עלידי התורה שלומדין בצר לאדם בעניות ובדחקות וכו'.

וכשמעלה הדבור לשרשו, הינו לגבורות, ומתחיל לדבר בינו לבין קונו בשלהבת הגבורות, דברי אמת שבלבו, בהתעוררות בתשובה, ורואה פחיתותיו ונגדלת הבורא וכו', אזי נכנס בו בוששה גדולה על גדל פשעיו, כנגד רב ושליט עקרא ושרשא דכל עלמין. וה'בוששה' הזאת, הוא בחינת אור התפלין, שנתגלה על פניו במצחו. פמוכא בזר הקדוש (תקוני-זחר ט:): "תפלין הם בחינת אפא על ברא".

וזה פרוש (משלי ב, ה): "אז תבין", הינו: עלידי בינה יתרה בהפרת-הבורא, עלידי-זה: "יראת ה'", הינו: בחינת תפלין, כמו שאמרו (ברכות ו, על דברים כח, י): "וראו כל עמי הארץ פי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", "אלו תפלין". פי ה'ראה' הוא ה'בוששה' וכו'. וזה שאמרו (ברכות יא, ועוד): "תפלין נקראין פאר". ו'פאר' הוא 'כלליות הגונין'. וזה שאנו רואים: כשאדם מתבייש, נעשה פמה גונין וכו'.

ומשה גם-כן זכה לאור התפלין (זר השמטות בראשית רסב על שמות לג, ו): "ויתנצלו את עדים", דא תפלין. וזהו (שמות לד, כט): "פי קרן עור פניו", זה בחינת תפלין שהוא ב'מצח'. ועלידי-זה (שם שם, ל): "ויראו מגשת אליו", פי האיר עליהם ה'ראה. - ועקר הארת התפלין, באים עלידי ה'לוחות' וכו'.

וזה שאמרו (דברים כ, כ): "מי שיש בו עזות, בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר-סיני". פי אדם-הראשון פגם בבחינת תפלין, שהם בחינת "עץ החיים" (בראשית ג, כד), כמו שכתוב (ישעיה לח, טז; מנחות מד:): "ה' עליהם יחיו". ודבק עצמו באילנא דמותא, ועלידי-זה (שם שם, כג): "ויגרש אותו מן עדן" וכו'. "וכד תב

בתויבתא, ויעש להם פתנות עור' (שם שם, כא), דא תפלין" (תקוני-זחר קה).

וקו' שהיה מזהמת הנחש, פתיב בה (שם ד, ו): "למה נפלו פניך", שהוא בחינת אור התפלין, קרון עור הפנים' וכו'. וזה שכתוב (תקוני-זחר קח:): "כד תב בתויבתא, וישם ה' לקין אות' (שם שם, טו), פרש רש"י: "החזיר מוראו עליהם", כמו שכתוב (דברים כח, י): "וראו כל עמי הארץ".

וזה פרוש (תקוני-זחר צב:): "בראשית, ירא בשת", פי ה'ראה' הוא ה'בוששה'. "תמן ראשי תמן בת" (שם יח, א), הינו "תלת גונין דעינא בת-עין" (שם ככו:), רמז מקום התפלין, "ולטוטפת בין עיניך" (שמות יג, טז), ו"תלת גונין דעינא ובת-עין", הם ארבע פרשיות.

זאת התורה (ח"א לה) היא סוד פגנות תפלין, כמבאר שם בתוך דברי התורה הזאת, וכנרשם מן הצד בהג"ה איך כל פגנות תפלין כלולין שם, והדברים מובנים למשפילים. ועדין צריכין באור רחב לבאר הדבר היטב, ואם יהיה אלקים עמדי, יתבאר הדבר במקום אחר בעזרת השם-יתברך.

ודע: ששמעתי מפיו הקדוש, שחשב פמה וכמה תורות, ואמר: שכלם הם סוד פגנות תפלין, דהינו: התורה "בהצצרות וקול שופר" (ח"א ה), ו"אנכי ה' אלקיך" (ח"א ד), ו"קרא את יהושע" (ח"א ו), והתורה "מי האיש החפץ חיים" (ח"א לג), ו"אתם תהיו לי ממלכת פהנים" (ח"א לד), "אשרי העם זרקא" (ח"א לה), והתורה הזאת: "מרפבת פרעה" וכו'. ועוד פמה וכמה תורות גדולות שאיני זוכר עתה לפרטם. ואמר: שכלם הם סוד פגנות תפלין. אשרי הזוכה להשיגם.

עב. ח"א מז - מי שמשקע בתאות-אכילה, בידוע שרחוק מאמת. גם זה סימן על דלות. - והארת פנים, הוא תקון ו'אמת' (שמות לד, ו), בחינת 'עקב' וכו', והוא בחינת תפלין. פי 'עקב' הוא 'תפארת', 'כלליות הגונין', בחינת תפלין הנקראים פאר" (ברכות יא, ועוד). - ועקר עשירות בא מאמת וכו'.

וזה שאמרו חז"ל (ברכות כד, על דברים כח, טו): "והיו חייך תלאים, זה התולה תפלין". גם אמרו (מנחות קג:): "זה הקונה תבואה מן השוק" - הינו שה'דלות' בא עלידי פגם התפלין, עלידי פגם האמת.

וארץ-ישראל שעקר קבלתה מבחינת 'עקב' וכו', בשביל זה נקראת "ארץ החיים" (זר ויקרא מה:): פי תפלין נקראים 'חיים', כמו שכתוב (ישעיה לח, טז; מנחות מד:): "ה' עליהם יחיו". וזה שבחיה (דברים ח, ט): "אשר

לא במסכנות תאכל בה להם" (דברים ח). וזה 'שבח ארץ ישראל': שלא מחמת עניות תאכל להם, אלא מחמת שבור ובטול תאוות-אכילה, כי היא מקבלת הארה והשפעה מבחינת 'תפלין', בחינת 'עקב', בחינת 'אמת', שממשם בא 'עשירות'.

וזה פרוש (תקוני-זהר צא: על שמות כב, כו): "כי היא שמלתו לערו", "דא עור של תפלין", שבה נכנס בחינת 'תפלין'. (מוהרנ"ת: ומרמז: על עניות השכינה בגלותא, שממשם עקר העניות של ישראל בגלות. הינו: שה'תפלין', הם עקר השמלה המגנת על ענית השכינה וכנסת-ישראל, כי תפלין מבטלין הדלות. כי עקר השפע והעשירות נמשך על-ידי בחינת 'עקב', בחינת 'אמת', בחינת 'תפלין').

עג. ח"א נד, ג - ה'המוני'עם' שאין להם השכל להעמיק להבין הרמזים שמרמז לו השם-יתברך בכל-דבר - נעשה אצלם כליזה ממילא, על-ידי: שנה, וציצית, ו'תפלין', ותורה, ותפלה, ומשא-ומתן וכו'.

ו'ציצית' ו'תפלין' - הם בחינת 'גדלת מאד' (תהלים קד, א). כי 'תפלין' - הם בחינת 'הגדלת השכל', להבין כל הרמזים שמרמז לו השם-יתברך בכל יום. כי 'תפלין' הם בחינת 'מחין', ו'ציצית' - הוא בחינת ה'צמצום', בחינת 'מאד' וכו'.

ועל-יכן 'ציצית' קודם ל'תפלין', בבחינת (שיר-השירים ב, ו): "שמאלו תחת לראשי", ואחר-כך: "וימינו תחבקני". וכו'.

עד. ח"א נד, ד - "מלך אסור ברהטים" (שיר-השירים ג, ו), "ברהיטי מחין" (תקוני-זהר כא). 'אסור', הינו בחינת 'קשר של תפלין', בחינת 'אחורי', כמאמר חז"ל (ברכות ז. ומנחות לה: על שמות לג, כג): "וראית את אחורי" - זה קשר של תפלין".

וזה (שמואל-א כה, כט): "והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים", הינו קשר של תפלין. כי 'תפלין' הם בחינת 'חיים', כמאמר חז"ל (מנחות מד:): "כל המניח תפלין זוכה לחיים, שנאמר (ישעיה לח, טז): ה' עליהם יחיו".

עה. ח"א סט - ועל-יכן אמרו רז"ל (קדושין ע): "אלוהו פופתו, והקדוש-יברוך-הוא רוצעו". זה בחינת 'מחין' ו'מותרי מחין'. 'פופתו' בחינת 'מחין', בחינת 'תפלין', בחינת (שיר-השירים ג, ו): "מלך אסור ברהטים", "ברהיטי מחין" (תקוני-זהר כא), בחינת 'תפלין'. 'רוצעו' בחינת 'מותרי מחין', בחינת 'רצועות' שהן בחינת 'מותרי מחין'.

עו. ח"ב ה, ז - יש "מגני ארץ" (תהלים מז, י), שמגנים עלינו ומצילין אותנו, כי מכניעין ה'חותם דסטרא-

אחרא, שנעשה על-ידי הגאון. ועל-ידי שמכניעין 'תאות-נאוף', בחינת 'חותם דסטרא-אחרא', על-ידי זה נעשה בחינת 'תפלין', 'מחין', בחינת 'חותם דקדושה' - כי עקר תקון המחין, על-ידי שבירת 'תאות-נאוף' וכו'.

ועל-יכן נקראו התפלין 'קר', (מגלה טז): - כי התפלין נעשין על-ידי תקון 'תאות-נאוף', שהיא בחינת (משלי כו, ו): "אשת איש נפש יקרה תצוד". - ועל-יכן נקראין התפלין 'פאר', כי נעשין על-ידי תקון הגאון וההתפארות.

עז. ח"ב ה, ז - "שידי של תפלין", זה בחינת ה'צמצום' שצריך כל-אחד לצמצם מחו ושכלו, שלא להניחו לצאת חוץ לגבולו וכו'.

עה. ח"ב ה, ח - על-ידי תפלין מחין, נעשין "שבעה משיבי טעם" (משלי כו, טז), הינו בחינת דבורים כשרים שבהם משיבין הנשמות שנפלו.

עט. ח"ב ה, ט - "אדם ביקר בל ילון" (תהלים מט, יג-כא). הינו: כשאנו לן וישן ביקר, בבחינת 'תפלין', הינו: שאינו מוצף המחין בבחינת 'תפלין', אזי: "נמשל בבהמות נדמו" (שם).

פ. ח"ב ה, י - זה בחינת השמחה של תפלין, כמו שאמרו רז"ל (ברכות ט): "שרב ירמיה הוה בדה טובא, ואמר: תפלין קא מנחנא". הינו: כי על-ידי תפלין מחין, נעשה בחינת המלאך וכו'. ועל-יכן צריך שמחה, כדי לתן חזק להמלאך.

פא. ח"ב ה, יא - 'עוות המשפט' נעשה על-ידי בחינת 'תפלין רעים'. כי יש בחינת תפלין, מחין, שיש בהם פסלת, כי ה'תפלין מחין' נעשין על-ידי שמעלין הלחות ושמנונית הגוף מבחינת "החתים בשרו" (ויקרא טו, ג), לבחינת 'חותם דקדושה', בחינת 'תפלין מחין'. ויש לחות שצריכין לצאת, בבחינת טפת עשו וישמעאל, וכשמעלין אותם, אזי נתערב פסלת בהמחין והתפלין, ועל-ידי-זה נעשה 'קלקול המשפט' וכו'.

פב. ח"ב ה, יד - על-ידי 'תקון המחין', נעשין בחינת (תקוני-זהר קטו): "תפלין דמכסין על מחא" - כי 'תפלין' הם 'התנוצצות המחין'.

פג. ח"ב ה, יד - ביום-כפור, אז הוא גמר תקון 'חותם דקדושה', בחינת 'תפלין', הפך 'חותם דסטרא-אחרא', בבחינת (מוסף יום-כפור): "וביום צום כפור יחתמו". הינו: שב'עשרת-ימי-תשובה' נעשה בחינת תקון התפלין, וב'יום-הכפורים' הוא גמר תקונם.

פד. ח"ב מ - מהיכן נמשך ונתעורר אצל השם יתברך, בחינת 'עינים' להשגיח, בחינת (דברים יא, יב):
"עיני ה'" - זה נעשה על-ידי נשמות ישראל שהשם יתברך מתפאר בהם, בבחינת (ישעיה מט, ג): **"ישראל אשר בך אתפאר".** ועל-ידי ה'התפארות', נעשין בחינת 'תפלין' שנקראין **'פאר'** (ברכות יא, ועוד), וה'תפלין' הם בחינת 'מחין', ונכנסין לפנים ובוקעין בעינים, ומזה נעשה 'השגחת השם יתברך' בפיוכל, שעל-ידי-זה נעשה 'קדשת ארץ-ישראל' וכו'.

וכל מה שנתוספין יותר רבים מישראל שרוצים לעבדו ולהתקרב אליו - נתגדל ונתוסף יותר התפארותו יתברך שמתפאר בעמו ישראל המתקרבים אליו. ועל-ידי-זה נעשין 'תפלין מחין'.

אך מי שיכול לראות זאת ה'התפארות', הוא מקבל מזה בחינת 'פאר' ו'מחין', ונעשין אצלו גם-כן בחינת 'תפלין', ונכנסין לפנים ובוקעין בעינים, ונעשין עיניו גם-כן בבחינת "עיני ה'". ובכל-מקום שמסתכל ורואה, נעשה שם גם-כן בחינת "אורא דארץ-ישראל" וכו'.

אבל מי הוא זה שיכול לראות התפארותו יתברך? - אמנם מי שרואה הצדיק-האמת שמקרב בני-אדם לעבודתו יתברך, והוא עקר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים, והוא עקר התפארותו יתברך - מי שמסתכל בו.

ועקר הדבר - בעת הקבוץ שמתקבצים אליו, וביותר בראשי-השנה, שאז הוא הקבוץ הגדול - אזי ההתפארות גדול ביותר וכו'. אזי מי שמסתכל בו אז, מקבל מן ה'התפארות' הזאת, ונעשין אצלו גם-כן בחינת 'תפלין מחין' כנ"ל וכו'.

פה. ח"ב סז - עקר קיום 'בית-המקדש', על-ידי
 בחינת ה'מחין'. גם 'בית' זה בחינת ה'בתים של התפלין', ששם הם ה'מחין' וכו'. - והשם יתברך הבטיח לכל המתאבל על ציון (ישעיה סא, ג): **"לשום לאבלי ציון פאר תחת אפר", 'פאר' תחת 'אפר' דיקא.** 'פאר' זה בחינת ה'מחין', בחינת 'תפלין' וכו'.

פו. ח"ב עב - אפלו כשעושין מצוה, צריך שיהיה
 לו גם-כן בושח גדולה. כי איך באים לחטף ה'תפלין' שהם 'פתרי דמלפא', ולהניחם פתאם על הראש. בודאי ראוי שיהיה לו בושח גדולה כשגבא לעשות איזה מצוה.

פז. ח"ב עז - כל-אחד מישראל אפלו צדיק גדול,
 צריך שיהיה לו איזה צער בכל יום וכו'. - וזה בחינת 'מעברתא של תפלין' וכו', כי 'תפלין' הם בחינת

'מחין', וה'רצועה' היא בחינת 'רואה', כי 'רצועה בישא' היא 'רואה נפולה' (הקדמת הזוהר יא).

וכן ה'רואה דקדשה' - היא גם-כן בחינת 'רצועה דקדשה'. וזה בחינת ה'רצועה' שעוברת בתוך ה'מעברתא של תפלין' - הינו ש'הרצועה' שהיא ה'רואה', היא עוברת בתוך המחין והתפלין וכו'.

ועל-כן כל איש ישראל שזוכה בכל יום לבחינת 'מחין', בחינת 'תפלין', עובר עליו 'רואה' גם-כן, בבחינת ה'רצועה' שעוברת ב'מעברתא של תפלין' - ומזה נשתלשל ובא לכל אחד איזה צער בכל יום.

פח. שבחי הר"ן ח"ב כב - בנסיעתו של רבנו ז"ל
 בחזרה מארץ-ישראל, כשהיה נמצא בספנות, התחיל אז לחשב בעצמו: מה יעשה אם יוליכו אותו לאיזה מקום על הים שאין שם יהודי וימכרו אותו שם? איך יוכל לקיים שם את מצוות התורה!?

עד שזכה שבא על השגה: שיוכל לעבד השם יתברך אפלו כשלא יוכל חסיד-שלום לקיים המצוות! - כי השיג את העבודה של 'אבות העולם' שהיה להם 'קדם מתורתורה', שקימו כל המצוות אף-על-פי שלא עשו אותן כפשוטן. כמו 'עקב-אבינו' שקיים מצות תפלין על-ידי המקלות אשר פאל כידוע (זוהר וצא קסב.), וכיוצא בזה, עד שהשיג איך לקיים את כל המצוות בדרך זה כשהיה אנוס שם במקום שימכרו אותו חסיד-שלום. - ותקף כשזכה להשגה זו, עזרו השם יתברך וכו' וכו'.

פט. שבחי הר"ן ח"ב לא - כשרבנו ז"ל היה
 בארץ-ישראל, בא אליו אחד מהגדולים שהיה חשוב מאד, והיה בקי בכל הש"ס וממרי קבלה. והפציר לרבנו ז"ל: שרצונו לידע הטעם האמתי למה הוא בא לארץ-ישראל.

ורבנו ז"ל לא רצה לגלות לו בשום-אופן. והגדול הנ"ל שוב הפציר בו מאד: שלכל-הפחות ילמדנו רבנו איזה חדוש מחדושינו הנחמדים והנעימים, לשמע חדושי-תורה מפיו הקדוש, אולי יתעורר לבבנו מחדש לעבודתו יתברך, וגם אולי נזכה ממילא להבין ולהשכיל איזה רמזא מהנקודה הנ"ל.

מיד התחיל רבנו ז"ל להתלהב מאד ברשפי רשפי שלהבת י"ק, ופניו נבערו ונתלהבו כלפידים ממש וכו', והתחיל לדבר בלשון זה להגדול הנ"ל: **"הידעתם סוד פונות התפלין"!** - השיב לו הנ"ל קצת פונות.

אמר לו: **"לאו, לא זו הדרך של פונת תפלין" - וכיון שאינכם יודעים 'סוד פונות תפלין', אינכם יודעים**

'סוד ארבע רוחות של ארץ ישראל! ועכשו אתחיל לגלות לכם איזה רמז מזה".

ויהי כאשר התחיל לדבר, התחיל לצאת דם מגרונו. ואמר להחכם הנ"ל: "עתה ראו בעיניכם, כי אין מסמימים מן השמים לגלות לכם דבר!"

ותכף בשראה החכם הנ"ל זאת בעיניו, נענע לו ראשו, ובקש אותו מאד שימחל לו מה שהטריח אותו כלי כה, ונבהל מאד בזה. ולא רצה לזוז משם, עד שמחל לו רבנו ז"ל.

צ. ספורי מעשיות, מעשה ד ממלך שגזר שמד - ענה ואמר האנוס: "עקר בבודי שאהיה רשאי להיות יהודי בפרהסיא, להניח טלית ותפלין בפרהסיא!" - וחרה להמלך מאד, מחמת שבכל מדינתו אינם רשאים להיות יהודים, אבל לא היה לו בררה מחמת השבועה. - בפקר הלך האנוס, והניח טלית ותפלין בפרהסיא.

אחר כך מת המלך ונעשה בנו מלך וכו'. ואמרו לו החוזי-פוכבים: "שזרעו לא יכרת, רק שישמר משור ושה" וכו'. וצוה לבניו שינהגו גם-כן כמותו בדרך רכה ומת. ונעשה בנו מלך, והתחיל לנהג ביד רמה וכו', וצוה להכריז: "שלא ימצא במדינתו שור ושה, כדי שלא יהיה נכרת זרעו" וכו'.

והשפיל כל השרים שיש להם התמנות, אפלו אותן שעבדו אצל אבי-אבי זקנו וכו'. בתוכם היה השר האנוס הנ"ל. ושאל אותו המלך: "מהו השררות וההתמנות שלך?" השיב לו: "השררות שלי הוא, שאהיה רשאי להיות יהודי בפרהסיא, בשביל הטובה שעשיתי לזקנך!" - ולקח מאתו זאת, וחזר ונעשה אנוס.

פעם אחת ראה המלך בחלום: "שהשמים זפים, וראה כל השנים עשר מזלות, וראה ששור ושה שיש בין המזלות משחקים ממנו". ונפחד מאד, וצוה להביא את ספר הזכרונות, וראה פתוב בו: "שעלידי שור ושה יהיה נכרת זרעו!" ונפל עליו פחד גדול וכו', וקרא לכל ה'פותרי-חלומות, וכל אחד היה פותר לעצמו וכו'. ובא אליו חכם אחד וכו'. והוטב להמלך.

והלך עם אשתו ובניו וכל זרעו למקום הנ"ל וכו'. בתוך כך ראה האש, וראה שהיו הולכים דרך האש מלכים ויהודים מעטפים בטלית ותפלין, וזה היה מחמת שהיו אצל אותן המלכים יושבים יהודים במדינתם, על כן היו יכולים לילך דרך האש וכו'. והמלך חשב: "מאחר שרואה ששאר מלכים הולכים שם דרך האש, על-כן אמר שגם הוא ילך" וכו'. והלך

המלך וזרעו, ושלט בהם האש, ונשרף הוא וזרעו ונכרתו כלם!

כשבא החכם לביתו, היה תמוה בעיני השרים: "הלא היה נשמר משור ושה, ואיך בא שיהיה נכרת הוא וזרעו?"!

ענה האנוס ואמר: עלידי נכרת, כי החוזי-פוכבים ראו, ולא ידעו מה ראו, כי 'שור' עושין מעורו 'תפלין', ו'שה' עושין מצמרו 'ציצית' ל'טלית', ועל-ידיהם נכרת הוא וזרעו! - כי אותן המלכים שהיו יהודים דרים במדינתם, שמלבשין בטלית ותפלין, היו הולכים דרך האש ולא היו נזוקים כלל, והוא נכרת עלידי שלא היו רשאים יהודים שלובשין טלית ותפלין לישב במדינתו, ועל-כן היו השור ושה שבמזלות שזחקים ממנו, כי החוזי-פוכבים ראו ולא ידעו מה ראו, ונכרת הוא וזרעו כנ"ל.

"ונתקה את מוסרותימו" (תהלים ב, ג), 'מוסרות' הם של 'עור', בחינת 'תפלין'. "עבותימו" (שם), 'עבות' הם 'הבלים', בחינת 'ציצית' וכו' וכו'. - "עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה" (תהלים ב, יא). "עבדו" זה 'ציצית'. "ביראה" זה 'תפלין'. וגילו ברעדה, רעדה הנ"ל.

צא. חיי-מוהר"ן ער - צוה לקרות אחד לבדק תפלין. ענה ואמר: מחמת שהרב מברדיטשוב נוסע וסובב עתה על המדינה, מחמת זה אני מצוה לבדק התפלין שלי. כי כשגדול ומפרסם כזה הולך וסובב, זה בחינת 'פגם ההתפארות' חס-ושלום פביכול וכו'. וכשהוא יושב בביתו אזי הוא בחינת (ישעיה מד, יג): "פתפארת אדם לשבת בית", בחינת 'בתים של תפלין'. - אבל כשנוסע וסובב ומתבזה וכו' נפגם ההתפארות, על-כן יש חשש על התפלין שהם בחינת 'התפארות'.

צב. חיי-מוהר"ן תקי - ספר לי חברי רבי נפתלי: שפעם אחת ספר עמו ממצות תפלין, והפליג מאד בקדשת התפלין. ואמר: שראוי לאדם להתלהב מאד בהנחת תפלין, כי תפלין הם קדושים ונוראים מאד, וראוי שיפל על האדם פחד ורעדה גדולה ואימה ויראה עצומה כשרוצה להניח תפלין, אשר קדשתם שגבה וגבהה מאד. והאריך בזה הרבה. - וגם אנכי הבנתי מדבריו עצם הפלגת נוראות קדשת התפלין.

ואמר: שבמה וכמה תורות שלו רבות מאד, כלם נאמרו על מצוות תפלין, אך-על-פי שלא נזכר שם תפלין כלל, הם נאמרו על ענין תפלין וכו'. והם וכו' (מוכא לעיל בתורה ח"א לח). ועוד מאמרים רבים אשר נאמרו

באותן הזמנים, בלם נאמרו על תפלין. ומזה יוכל לשער מעט, עד היכן גדלו ושגבו קדשת התפלין.

צג. חיי-מוהר"ן תקיא - אמר: שהוא יודע מסופר אחד שהוא צדיק גנוז, ורצה מאד שיהיה לנו תפלין ממנו. ואמר: שהוא רוצה לנסע אליו בעצמו, ולקח ממנו כמה זוגות תפלין, כי צריכין לנסע אליו בחכמה, באפן שלא יבין שבאו אליו בשביל זה, כדי שלא יהיה נלכד חסדו שלום באיזה צד גאות. על-כן היה רצונו לנסע אליו בעצמו, ולקח ממנו כמה זוגות תפלין, ולחלק לאנשי-שלומו, שנופה בלנו להניח תפלין קדושים שלו.

וגם קדם שספר זאת, דבר עמנו כמה פעמים: שרצונו שיהיה לנו תפלין טובים מסופר הגון באמת. וכפי הנראה מדבריו היה: שלא היתה פונתו על אלו הסופרים המפרסמים עכשו, רק שיהיה סופר הגון באמת לאמתו. ודבר מזה כמה פעמים מענין תפלין טובים. אחר-כך ספר הנ"ל: שידוע מסופר וכו'.

אך בעזונותינו הרבים לא זכינו להוציא הדבר לאור, ולא גלה לנו מי הוא הסופר ואיפה הוא. ובתוך-כך נסתלק למעלה למעלה - ואין אתנו יודע עד מה, איה מקום כבודו של הסופר ההגון באמת.

צד. ימי-מוהרנ"ת ח"א לט - בקיץ תקס"ט נסע הרב מברדיטשוב על המדינה. וספרו זאת לרבנו ז"ל. ביום שלאחריו שאל רבנו ז"ל על ה'בעל מגייה' רבי יעקב היכן הוא. ואמר: "שרוצה לבדק תפלין!" והבינו שיש לו פונה בזה. ואחר-כך בא רבי יעקב 'בעל המגיה' הנ"ל, ובידק תפלין, והיו כשרים ויפים מאד מאד, כי היו מכתובת-יד הסופר הצדיק המפרסם מורנו אפרים ז"ל, אשר כתב שלו מתקים ביותר ונראה כחדש ממש במפרסם.

אחר-כך ענה ואמר רבנו ז"ל: זה הענין שספרו אתמול שהרב מברדיטשוב נסע, עבר עלי בדעתי בכל הליכה הזאת, ומחמת זה בדיקתי התפלין שלי. ואמר על-זה ענין נפלא ונורא מאד בדרבו (ב'חיי-מוהר"ן ער). - ומתוך כלל דבריו האלו נשמע: שקורא להרב הנ"ל 'פאר ישראל' וכו'.

צה. נוכבי-אור, אנשי-מוהר"ן לו; שיח- שרפי-קדש ח"א תט - שמעתי מאבי הרניני-פפרתי משכבו, ששמע מפי ר' עזר ז"ל: שהאנשים של אדמו"ר זצ"ל, חברו יחד שני אזהרותיו. (א) שלא ילך יום אחד בלי למוד שלחן-ערוה. (ב) וגם הזהיר מאד להניח תפלין דרבננותם, ואמר: "שפדעתו תכה פשמתחילין להניח תפלין, יתחילו להניח שתי

הזוגות". וזה ידוע שמצוה ללמוד בתפלין דרבננותם. - על-כן נהגו האנשים שלו, שהיו מניחין תפלין דרבננותם, ולמדו בהם שלחן-ערוה. [ובשיח-שרפי-קדש ח"ב כט: רבנו ז"ל אמר: "הייתי רוצה להנהיג בעולם, שביום הבר-מצוה, יניח הבר-מצוה שני זוגות תפלין, רש"י, ורבננותם" [א"י] ואלט געוואלט אריינברענגען, אז מ'זוערט בר-מצוה, זאל מען לייגן באלד צווי פאר תפלין].

צו. לקוטי-הלכות, תפלין ה, נט - עכשיו בעקבות-משיחא בסוף הגלות, צריכים לזהר מאד להניח תפלין דרבננותם, כמו שהזהירו כל הצדיקים-אמתיים שהיו בימינו.

צז. שיח-שרפי-קדש ח"א תט; ח"ב ל - רבנו ז"ל אמר: "רוצה אני, שהבחור הבר-מצוה יניח התפלין ביום הבר-מצוה, לא קודם".

צח. שיח-שרפי-קדש ח"ג ע - אמר רבנו ז"ל: "הייתי מרוצה שיהיה לי בן, אף שרק ילך לבית-הכנסת עם הטלית והתפלין, העקר שיהיה לי בן" [א"י] ואלט געוואלט האבן א זעהן, ער זאל נאר גיין מיטן טלית און תפלין אין שוהל אריין, אבי א זעהן. כי פידוע לא האריכו בניו ימיהם כמזבא בחיי-מוהר"ן ועוד. - ומזה היה מנהג אנ"ש להקפיד ללכת עם הטלית והתפלין לבית-הכנסת, ולא להשאירם שם מיום ליום, כי זה שבחו והתפארותו של יהודי, ללכת לבית-הכנסת עם מלבושי וכתרי המלך הם הטלית והתפלין.

צט. נוכבי-אור, אנשי-מוהר"ן נה - רבי יצחק איזיק ז"ל, פשנתקרב, נתעורר עליו מריבות ורדיפות גדולות מאד מכל בני ביתו ובפרט מחותנו ואשתו וכו' - הוכיח רבנו ז"ל את חותנו על דרכו הרע, וגם שאל אותו: הלא בבקר כשאתה מניח תפלין, ובידך אתה מכריך את עצמך ברצועות של עור בהמה, ובפיך אתה מחשה ודומם, ואינך רוצה לדבר אז שום דבור, אם יעמד אז לנגדך איזה ערל שלא ראה ושמע כזאת מעולם, האם לא היה אומר עליך שאתה יוצא מדעת!?

(הינו כי מכון ממש כן הקה גם אמרי פיהו האלה אשר יאמר על חתנו שהוא יוצא מהדעת, על שעושה רצון הבורא יתברך, כפי תעלומות דרכיו אשר יודיענו על ידי עבדיו הנאמנים).

ועוד פיוצא בדברים כאלה דבר והוכיחו - עד שנתחרט מאד חותנו על-זה, וקבל על-עצמו: לבל יוסיף עוד ליסרו מהיום ההוא והלאה.

ק. נוכבי-אור, שיחות-וספורים; שיח-שרפי- קדש ח"א תנב - מוהרנ"ת ז"ל שבח מאד את כתיבת תפלין של רבי יצחק איזיק יוסף סופר, וחפץ

היה, שכל אנשי-שלוֹמנו יתפללו בתפלין כתב-ידו. וכן פעם אחר פטירת הסופר הנ"ל, שהיה אצל אחד תפלין, ונתנם לסופר לבדקן. כשפתח הסופר את התפלין וראה את הנחת הפרשיות איך שמנחים בבתיים, מכון כהלכה בכל הפרטים ודקדוקים והכתיבה, אמר: "עדות היא על צדקת הסופר, ותפלין כאלו אין צריכים בדיקה".

קא. אבני-ה-ברזל; שיח-שופי-קדש ח"א תרכד - כעס פעם מוהרנ"ת ז"ל על הרב רבי זלמן, על שהיה בכעס על החסידים שמשכנו התפלין שלהם עבור יין-שרף. ואחר-כך הבין מוהרנ"ת: "שצדקו דבריו".

קב. שיח-שופי-קדש ח"ו פז - כשאחד מאנשי-שלוֹמנו היה לו בן שהגיע למצוות, היה רבי מיכלע בן רבי יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל, מעוררו ומלהיבו לקראת הנחת התפלין, והיה אומר לו: "היה זהיר בקדשת התפלין לא לדבר בהם כי אם רק דבורי תורה ותפלה. ואם תזהר בכה, מברך אני אותך, שתזכה לאריכות ימים ושנים, וליראת-שמים".

ספר-המדות, עניני מצות תפלין

[א] על-ידי שמחת יום-טוב, ועל-ידי הנחת תפלין כראוי, תלד אשתו בנים זכרים (בנים י). [ב] מי שיש לו עזות, תקונו: שיניח 'תפלין' שהיו על ראש צדיק (עזות ה). [ג] הנפנה, ונוטל ידיו, ומניח תפלין, וקורא קריאת-שמע, ומתפלל - כאלו בנה מזבח, והקריב עליו קרבן, וכאלו טבל (תפלה מ).

"וכתבתם על מצוות ביתך ובשעריך" (דברים ו, ט) - מצות מזוזה -

קג. ח"א ב, בסוף - איתא במדרש (ויקרא-רבה כז, ב - על איוב מא, א): "מי הקדימני ואשלם לו" - מי עשה לי מזוזה קדם שנתתי לו בית" וכו'. נמצא: שכל מעשים טובים שלנו וכל התפללות, הכל מאתו, ואין ראוי לחשב לקבל שכר על שום דבר.

קד. ח"א כג, ד-בסוף - וזה בחינת 'מזוזה', כי איתא במדרש (במדבר-רבה כב, ז): "למה נקרא שמן 'זוזה', מפני שזיזין מזה לזה". וזה (איוב כב, כח): "והיה שדי בצריך", הינו על-ידי 'מזוזה'. "וכסף תועפות לך" (שם) - על-ידי-זוזה פרנסתו מעופפת לך. כי 'שדי' הוא בחינת 'ברית' וכו'.

וזה שדרשו (ירושלמי ברכות פ"א): "ש'עשרת-הדברות' הם ב'קריאת-שמע', ודבור 'לא תחמד' פנגד וכתבתם על

מזוזות" (דברים ו, ט) - כי על-ידי 'מזוזה' נתבטל 'המדת הממון'.

וזה שאמר רז"ל (שבת קג: מנחות לד.): "וכתבתם" (שם) - 'שיהא פתיבה תמה'. וזה בחינת (בראשית כה, כז): "יעקב איש תם", כי על-ידי: "ויחן פני העיר" (שם לג, יח), שעל-ידי 'תקון המטבע'. - וזהו שאמר (שבת לב:): "שאריבת ימים על-ידי מזוזה" - כי סמוך ל'וכתבתם" (דברים יא, כ), "למען ירבו ימיכם" (שם שם, כא) - כי על-ידי אמונה במשא-ומתן, בא אור החיים. ובשביל זה קביעות המזוזה בשליש העליון של הפתח (מנחות לג, א) כי אמרו (בבא-מציעא מב.): "לעולם ישלש אדם את מעותיו, שליש בפרקמטיא" וכו' - ו'שליש העליון' הוא השליש שבפרקמטיא, כמאמר חז"ל (ירושלמי פאה פ"ח): "טבין המשין דעבדין, ממאתן דלא עבדין". ועקר האמונה צריך להיות במשא-ומתן, כמו שאמרו (שבת לא): "נשאת ונתת באמונה". נמצא: שעקר הממון, ששם צריך אמונה, הוא בשליש עליון, שהוא בשליש שבפרקמטיא.

עתה בוא וראה נפלאות-השם, כי מבאר ב'ירושלמי פאה' (פ"א - וביבראשית-רבה לה, א): "ארטבן שלח לרבי חד מרגליתא טבא, שלח ליה רבי חדא מזוזה". ולכאורה הוא פלא: מדוע שלח לו מזוזה דיקא, ולא מצוה אחרת!?

אך על-פי הנ"ל מבאר היטב: כי 'מזוזה' דיקא מבטל 'המדת הממון', ועל-פני שלח לו 'מזוזה' דיקא, כי 'ארטבן' שלח לו 'מרגליתא טבא', הינו 'עשירות וממון', כי היה שוה ממון הרבה, ועשה עקר החשיבות מזה. על פני שלח לו רבי פנגד זה 'מזוזה' דיקא, כי 'מזוזה' מבטל 'המדת העשירות'.

קה. ספר-המדות, בנים נו - בעוון מזוזה, בנים מתים כשהם קטנים.

קו. שיח-שופי-קדש ח"ב תריט - פעם כשבקש מוהרנ"ת מסופר אחד, שיבדק לו את מזוזות ביתו, בא הסופר לביתו ולקח את מזוזות הבית לבדקן. בעת שהיה מוהרנ"ת בבית הפנסת.

כשחזר מוהרנ"ת לביתו, וראה שהמזוזה אינה קבועה בפתח הבית, שאל, היכן המזוזה! ענו לו: "שהסופר לקחן לבדיקה עם שאר מזוזות הבית!"

ולא נכנס מוהרנ"ת לבית - אלא שלח לקרא לסופר. וכשהגיע, אמר לו מוהרנ"ת: "הרי לקחת לי את ביתי [האסט מיר צוגענומען די שטיוב], וכי כך בודקים מזוזות! - היה לך לבדק אחד אחד במקומו ולקבעם בחזרה באותו מעמד!"

"ועשית הישר והטוב" (דברים ו, יח)

"זו פשרה לפני משורת הדין" (רש"י)

קז. ספר המדות, צדקה יא - הפשרה, היא משפט שיש בו צדקה.

"מה העדות והחקים והמשפטים" (דברים ו, כ)

קח. ח"א נו, ג - התורה, שהיא בחינת מזה, כמו שכתוב (דברים ו, כ): "מה העדות והחקים והמשפטים" - היא בחינת מדות וימים' - שעליה קורין את ה'חיות' לתוך המדות והימים.

"וצדקה תהיה לנו, כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו כאשר צונו" (דברים ו, כה)

קט. ח"א רנא - דע: שעלידי מלחמות, הינו מחלקת' - נופלים מחשבות של רשעים, מחשבות של בפירות, על אנשים פשרים.

והתקון לזה: למסר המלחמה על השם, שהשם ילחם המלחמה, עלידיה מבטל מחשבות רשעים. - אבל דע: שעלידי צדקה שלהם, יש פח במחשבתם להתקים אפלו אם ימסר המלחמה להשם וכו'.

ודע: שאיש אמת, דהינו שעושה מצוות בשלמות ובכל הדקדוקים בינו לבין קונו, יש לו פח להמשיך לעצמו כל הצדקות שהם עושין - פי הצדקה נמשכת רק אחר האמת - ואזי אין להם פח הצדקה, ואין פח במחשבתם להתקים.

וזה שכתוב (דברים ו, כה): "וצדקה תהיה לנו, כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו כאשר צונו". הינו: פשיהיה לנו בחינות אמת' - דהינו לשמר לעשות כל המצוות לפני ה' לבדו, בכל הדקדוקים, כמו שעושה בפני בני אדם.

וזה: "פי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו כאשר צונו" וכו', "לפני ה' אלקינו" דיקא, הינו: שנשמר לעשות כל המצוות לפני ה' לבד, בינינו לבין קוננו, בכל הדקדוקים והפרטים. וזהו: "כאשר צונו", הינו: בכל הדקדוקים 'כאשר צונו' השם יתברך.

ואז: "וצדקה תהיה לנו". 'לנו' דיקא, הינו: שנמשיך לעצמנו כל הצדקות, פי דרך הצדקה למשך לאמת' פנ"ל.

"פי עם קדוש אתה לה' אלקיך, בך בחר ה'

אלקיך להיות לו לעם סגולה" (דברים ז, ו)

קי. ח"א לה, א - ישראל הם "עם קדוש" (דברים ז, ו), וכל אחד ואחד מישראל, יש לו חלק אלוך ממעל וכו'.

קי.א. ח"א נא, ט - אנחנו נקראים "עם סגולה" (דברים ז, ו) - כמו 'סגולה' שעושין לרפואה, אף על פי שאין הטבע מחיב שיהיה זה לרפואה, אף על פי כן מסגל לרפואה, וזה למעלה מהטבע שאין השכל האנושי מבין - כמו כן לקח אותנו השם יתברך לעם סגולתו, אף על פי שאין השכל האנושי מבין, איד לקח עם מתוך עמים, כמו בשעת קריעת ים סוף שקטרג מדת הדין: "הכלו עובדי עכו"ם" וכו' (זהר תרומה קעו), אף על פי כן לקח אותנו ל"עם קדוש" (שם). - נמצא: שזה כמו סגולה, למעלה מהטבע, למעלה משכל אנושי, וזה בחינת 'מקיפין'.

ומי שזכה לאלו המקיפין, להוליד אותם ולהכניס אותם בפנים, נמצא שזכה להבין את הסגולה.

בכך כל אחד ואחד לפי בחינתו יש לו פנימי ומקיף, וכל מה שחננו השם להבין ולחדש איזה דבר ולהכניס המקיף לפנים, בודאי הישר מחיב לגלות הסגולה לעם סגולה, ולהיטיב מטובו לאחרים.

קי.ב. ח"א קא - בכל אדם ואדם בעצמו יש בחינת אנפין נהירין, שהם בחינת קדשת ישראל "עם קדוש" (דברים ז, ו), הרחוקים בשרשם מכל המדות והתאוות.

קי.ג. ח"ב ז, ג-יא - עקר הרחמנות הוא: כשישראל "עם קדוש" (דברים ז, ו), נופלין חסיון ושלום בעוונות, ולפי קדשת ישראל ודקותם וגדל רוחניותם, הם רחוקים מעוון, ואי אפשר להם לשא כלל המשא הכבד של עוון אפלו יום אחד.

"לא מרבכם מפל העמים חשק ה' בכם וכו',

פי אתם המעט מפל העמים" (דברים ז, ז)

קיד. ח"א י, י - "כל מקום שנאמר ואלה, מוסיף על הראשונים" (בראשית רבה ל, א) - בחינת תוספות ורבוני, בחינת 'גאון', עבודה זרה, כמו שכתוב (דברים ז, ו): "לא מרבכם חשק ה'" - שפרושו 'גאון'. "מוסיף על הראשונים", שהוא בחינת 'המן עמלק', כמו שכתוב (במדבר כד, כ): "ראשית גוים עמלק".

קטו. ח"א ע - וזה שכתוב (דברים ז, ו): "לא מרבכם חשק ה' בכם, פי אתם המעט" - ודרשו רז"ל (חולין פט.

רש"י דברים שם): "לא מרובכם וכו', רק מחמת שאתם ממעיטין עצמכם וכו', חשק ה' בכם". פי מחמת שממעיטין ומקטינים עצמן, על-ידי-זה הם בבחינת עפר, שיש לו ריח המושך, בחינת 'משכן', שמושך האלקות. ועל-כן חשק ה' בכם.

"ולשמרי מצותו לאלף דור" (דברים ז, ט)

קטז. ח"א נח, ז - 'תשובה מאהבה', זה בחינת 'להם משנה' (שמות טז, כב), כמאמר חז"ל (סוטה לא): 'באן מאהבה באן מיראה' (סוטה לא - איתא שם: 'גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה, שזה תלוי לאלף דור וזה תלוי לאלפים דור'). - על-ידי 'תשובה מאהבה', עושה חסד לשני אלפים.

"ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו" (דברים י, י)

קיז. ח"א ת, ג - הרוחניים שנמשך מהרב דקלפה, גדול ותקיף לפי שעה, כמו 'רוח-סערה' שהוא גדול בשעתו. אך שאין לו קיום כלל, ולסוף פלה ונאבד, ומסער גופה ונשמתה. וכמו שכתוב (דברים י, י): 'ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו'. "ומשלם", לשון 'שלמות החסרון' שנמשך לו, דהינו בחינת 'אריכת הרוח'. וזהו: "אל פניו", 'פניו' הוא בחינת 'הרוח' וכו'. אך הוא "להאבידו", כי אף שהוא גדול לפי שעה, לסוף נאבד כנ"ל.

אך הדבוק בצדיקים, מקבל הרוחניים, שלמות החסרון, מהצדיק והרב דקדשה.

קיח. ח"א סו, ג - על-ידי האמת שיתגלה לעתיד, יהיה מפלת הרשעים, בבחינת (דברים י, י): "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו". 'פניו' זה בחינת 'אמת' - שעל-ידי-זה משלם לשונאיו ומאבידן מן העולם.

עניני 'עשרת הדברות' עם הפסוקים - נמצאים בהרחבה בפרשת יתרו -

הכפרת שבת נחמו

"נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם" (ישעיה מ, א)

א. ח"א נא, יא - כל הצרות והיסורים והגלות, אינו אלא לפי ערך 'חסרון הדעת', וכשנשלם הדעת נשלם כל החסרונות וכו'. ועקר ה'חיים נצחיים' יהיה לעתיד, מחמת הדעת, שירבה הדעת, שידעו הכל את השם וכו'. אך הדעת שיהיה להם אז, אפשר לנו לידע ולדבר ממנו. אך הדעת שיהיה לנו אז, זה אי אפשר בעת אפלו לדבר ממנו, כי עכשו זה הדעת

בבחינות 'מקיפים' וכו'. - וה'דיעה' יש בה 'מקיף' ו'מקיף למקיף'.

וזהו: "נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם" (ישעיה מ, א). "נחמו נחמו", הינו 'מקיף', ו'מקיף למקיף', שהדיעה היא עקר הנחמה של כל הצרות. ואיך אפשר לבוא להידיעות. "יאמר אלקיכם" - "אמירה בחשאי" (זהר שמיני לט. קרח קעו). וכו'.

וזהו שפרש הפסוק: "נחמו נחמו" - הינו לזכות להשגת המקיפיו, השגת הדעת, שזהו עקר הנחמה, זה זוכין על-ידי שני בחינות, שהם: א) 'צעקה' - שעל-ידי זה מולדין המקיפין. ב) ו'קדשת שבעת הנרות' - שעל-ידי-זה מכניסים המקיפין לפנים.

וזהו: "יאמר אלקיכם". "יאמר" - הינו בחינת "אמירה בחשאי", בחינת 'שמך' שהוא 'בחשאי'. ו'שמך' הוא בחינת 'שבעת הנרות' שהיו מ'שמך'. "אלקיכם" - זה בחינת "אלקים לארמא קלא" (זהר שם), בחינת הצעקה הנ"ל.

שעל-ידי שני בחינות אלו זוכין להשגת המקיפין, שהוא השגת הדעת הקדוש, שזהו עקר הנחמה, בחינת "נחמו נחמו", הינו 'מקיף' ו'מקיף למקיף'.

ב. ח"ב פה - 'אגוזים הנקראים 'לוזים', רומזים לבחינת 'לאה', שהיא בערף, שהיא 'נקבא ראשונה'. ואחר-כך נכנסין לבית-המקדש, שהוא בחינת: "יעקב קראו בית-אל" (פסחים פח.). וזהו שפרש רש"י (שופטים א, כד): "שדרך לוז נכנסין לבית-אל".

וזהו (ישעיה מ, א): "נחמו נחמו". שתי פעמים 'נחמו' גימטריא 'קדקד', שהוא בחינת 'ערף' - שעל-ידיה נכנסין לבית-אל - 'ערף' גימטריא ש"נ, ראשי תבות: "ש"בת נ'חמו".

וזהו העצם לוז שיש בערף אדם, שישאר אחר כליון הגוף, וממנו יתחדש בגין הגוף בשעת תחית-המתים. וזהו עקר נחמותינו, בחינת "נחמו נחמו" כנ"ל, כי על הגוף נאמר (רות ג, יג): "שכבי עד הבקר", שהוא עת התחיה. 'והנה בבקר והנה היא לאה' (בראשית כט, כה), הינו: 'עצם לוז' הנ"ל, שעל-ידיה נתבנה הגוף.

ג. עלים-לתרופה, ה' שלח תקצ"ו - הרחמן הוא יגדר פרצתם ופרצת עמו ישראל, וינחמם ויושיעם בנחמות ציון וירושלים. אך עקר הנחמה מפל הצרות רחמנא-לכלו, הוא הדעת של התורה והצדיקים-האמתיים, כמו שכתוב (תהלים קיט, ט): "זאת נחמתי בעניי" וכו', וכמבאר על פסוק

"נחמו נחמו עמי" (ישעיה מ, א - בלקוטיימוהר"ן ח"א כא, יא).

- עניני נחמה -

ד. ח"ב ז, בסוף - פשהצדיק בצער ובצרה, כמה וכמה נשמות שבעולם הזה ועולם הבא מקוננין ומתאבלין על צערו, וגם השכינה מקוננת. כי אפלו על דמים של רשעים השכינה מקוננת, קל-זחמור על דמן של צדיקים, כמו שאמרו רז"ל (סנהדרין מז).

אבל פשוטה לרפואה, אזי מתנחמין כלם, ונמשך שמחה לכלם, בבחינת (ישעיה נג, יח): "וארפאהו, ואשלם נחמים לו ולאבליו" - שעלי ידי רפואתו, נמשך נחמה לכל האבלים הנ"ל, הינו שמחה.

ה. ספר המדות, אמונה ח"ב ח - הנחמה בא, עלידי אמונה.

ו. ספורי מעשיות, מעשה יב מבעל-תפלה - וכן עברתי יותר, והייתי עובר על ים של יין, וידעתי: שזה ה'ים' נעשה בודאי, מהדבורים של ה'מליץ', שהוא עומד ומדבר תנחומין לפני ה'מלך' וה'מלכה', ואחר-כך הוא הוזר פניו ומדבר תנחומין לה'בת-מלכה', ומאלו הדבורים נעשה ה'ים של יין, כמו שכתוב (שיר-השירים ג, ז): "והפך פנין הטוב" - אך לא הייתי יכול למצאו.

ז. ספורי מעשיות, מעשה יג מהשבועה בעטלערס - כי יש שני צפרים, אחד זכר ואחת נקבה, והם רק זוג אחד בעולם. ונאבדה הנקבה. והוא הולך ומחפש אותה, והיא מתפשטת אותו. והיו מחפשים הרבה זה את זה, עד שנתעו, וראו שאינם יכולים למצא אחד את חברו. ונשארו עומדים, ועשו להם קנים וכו'.

וכשמגיע הלילה, אזי אלו הזוג צפרים מתחילים כל אחד ואחת לילל בקול יללה גדולה מאד, כי כל אחד מילל על זוגו וכו'. - וביום, אי-אפשר לסבל השמחה שיש שם, כי ביום מתקבצים שם צפרים אצל כל אחד ואחת מהזוג הנ"ל, והם מנחמים ומשמחים את כל אחד ואחת מהזוג הנ"ל, בשמחות גדולות מאד מאד, ואומרים להם דברי תנחומין: "שעדין אפשר שתמצאו זה את זה!" - עד שפיוס אי-אפשר לסבל את גדל השמחה שיש שם וכו'.

ח. חנמה ותבונה יב, ד - שמעתי מאבי (רבי נחמן מטולטשין) ז"ל: שאחר שספר אדמו"ר זצוק"ל את המעשה מה'בערנער' (ספורי מעשיות, מעשה י מבערנער ועני) - היה אז בין אנשיו, שמחה גדולה ועצומה - ושררו אז את הפתוב: "כי נחם ה' ציון" וכו' (ישעיה נא, א).

כי הבינו אז משיחותיו הקדושים ששח אחר-כך, המבארים בסוף המעשה: שענין הבחור והבת-מלך המובא שם, מרמז על נשמת משיח וננסת ישראל, שעכשו הם נפרדים זה מזה, וכל ננסת ישראל והמלכות דקדשה שנמשך מאתה, נפלו וירדו תחת יד הקלפות של פעם הרוצה, המובא בפנים הספור, עד שמפיל אימה ופחד על האדם מלצעק להשם-יתברך, ואומר לו: "אם תצעק, אחנק אותך מיד!" וכו' וכו' (עיר-שם שמאריך בענין משיח ובענין משיח האמת).

ועל-כפי-זאת יתעלה ויתגדל עלת העלות וסבת כל הסבות, להפך גם ירידות כאלה לעליות, ולסבב בגלגולי סבותיו, שדיקא עלידי-זה יהיו נתועדים ונתחברים - והיא בעצמה תמצא את הסימנים להפירם עין בעין שהם אמתיים, עד שיתעלו ויאחזו למקומם, והמלכות תתן להם לעולמי עד: "כי נחם ה' ציון" וכו'.

ט. עלים-לתרופה, מנתב נחמה מרבי נפתלי ז"ל (תלמיד רבנו ז"ל) - אחי ידידי ואוהבי מנער. שמעתי אשר עבר עליך, "שמעתי ותרננו בטני לקול צללו שפתי" (חבקוק ג, טז), הומה לבי על צערך המר, צר לי עליך אחי, כי נעם אהבתו תקוע בלבי מנעוריני, עליכן מר ומרוד צערו בלבבי. אך מכרחין להתנחם, כמו שכתוב (ישעיה מ, א): "נחמו נחמו עמי יאמר אלקייכם". והתורה היא נצחית ובכל אדם ובכל זמן. וגם עתה אומרת: "נחמו נחמו".

ומעת ששמעתי ולבי דני על צערו, מאז לבי דני ורבות אנחותי ביותר. אך זאת נחמתי, אשר ידעתי מנער, וידעתי: אשר משרש בפנימיות לבבו, נקדת אמונה אמיתית בהשם, ובתורתו, ובבחירי צדיקאי, אשר המה מעיני הישועה, אשר בדבריהם יכולים להתנחם ולהחיות את נפשנו תמיד, ולקיים המקראות הקדושים אשר בהם התנחם ירמיהו אחר צעקתו במרירות דמרירות, אחר כלי-זאת אמר (איכה ג, יח-כא-כ"ב): "ואמר אבד נצחי ותוחלתי מה'. זאת אשיב אל לבי על פן אוהיל. חסדי ה' פי לא תמנו וכו' וכו'. פי אם הוגה". אך-

על־פייכן אחר־כֵּךְ (שם שם, לב; ישעיה סג, ז): **"ורחם כרחמי וכרב חסדיו"**.

כן יקים בך, וגם נבואות ונחמות ישעיה אשר נבא לדורות (ישעיה סו, יג): **"כאיש אשר אמו תנחמונו, כן אנכי אנהמכם, ובירושלים תנחמו"**.
כן יקים בך לחזק, ו"חזק ויאמץ לבך" (תהלים כג, יד) אשר יזכה לזה, שיזכה לילך לירושלים עיר־הקדש ברב הרחבה, אמן כן יהי רצון.

"דברו על לב ירושלים" (ישעיה מ, ב)

י. ח"א נ, ד - **ירושלים' היא בחינת לב העליון, בבחינת** (ישעיה מ, ב): **"דברו על לב ירושלים"**.

"ישרו בערבה מסלה לאלקינו" (ישעיה מ, ג)

יא. ח"א נט, א - **המשתדל לקרב ולעשות נפשות** - בונה בחינת **היכל הקדש** וכו'. והיכל הקדש שורה ומלביש הרוח החיוני שבלב האיש הכשר, ויונק חיותו מהרוח הזה. ועקר הלפשתו לרגלי הרוח, פי מבחינת רגלין נתעורר להישיר את בני אדם לעבודת השם־יתברך, בבחינת (ישעיה מ, א): **"ישרו בערבה מסלה לאלקינו"**. **מסלה דיקא, שהוא מקום הרגלין**.

וזוהו בחינת (תהלים פד, ו): **"מסלות בלבבם"** - שעל־ידי **"מסלות שבלבבם"** - נתעורר להישיר בני אדם השוכנים **"בערבה ובהשך"** - להישיר להם דרך לעבודת השם־יתברך.

"כל גיא ינשא" (ישעיה מ, ד)

יב. ח"א ד, ט - **"ויקבר אתו בגיא"** (דברים לד, ו). זה בחינת **אין**, כמו שכתוב (ישעיה מ, ד): **"כל גיא ינשא"**.

"ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו פי ה' דבר" (ישעיה מ, ה)

יג. ח"א יג, בסוף - **"כל בשר יחדו"** (ישעיה מ, ה), זה בחינת **לקיטת הנפשות**. **"פי ה' דבר"** (שם), זה נעשה על־ידי רוח נדיבה, שהוא **"פי ה'",** כמו שאמרו חז"ל (ראשיהשנה ו): **"בפיך"** (דברים כג, כד) - זו צדקה. ומוכן הדבר שמביא המקרא: **"ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו פי ה' דבר"** (שם), ומבאר כל המאמר בפסוק זה, אך בעזונותינו־הרבים חסר פרוש רישה דקרא.

[וב'הוספות מכתבי־ד רבנו ז"ל השקף לתורה הזה (נדפס בסוף הספר): - **"ונגלה כבוד ה'"** (ישעיה מ, ה), זה בחינת **הקמה**, כמו שכתוב (משלי ג, לה): **"כבוד חכמים ינהלו"**, בחינת **בית־המקדש**, כמו שכתוב (ירמיה יח, יב): **"כפא כבוד מרום מראשון"** - על־ידי־זה: **"וראו כל בשר יחדו"**. **"וראו**, זה בחינת **המשכת התורה**, שהיא **ראיה טנת"א**. **"כל בשר יחדו"**, זה בחינת **לקיטת הנפשות כלם**, בבחינת (משלי יא, ב): **"לוקח נפשות חכם"**. **"פי ה' דבר"**, כל־זה נעשה על־ידי רוח נדיבה, שהוא **"פי ה'",** כמו שאמרו חז"ל (ראשיהשנה ו): **"בפיך"** (דברים כג, כד) - זו צדקה].

יד. ח"א יד, ב - **עכשו הכבוד בגלות, פי עקר הכבוד אצל העכו"ם, ואנחנו בני־ישראל שפלים ונבזים, ולעתידי־לבוא שיתגלה כבודו מבין החשך, כמו שכתוב** (ישעיה מ, ה): **"ונגלה כבוד ה'"** וכו', **פי אז יטו כלם לעבדו שכם אחד"** (צפניה ג, ט) - **אז יאמרו בגוים: "לכו ונלכה באור ה'"** (ישעיה ב, ה). **ו'כבוד' נקרא 'אור',** כמו שכתוב (יחזקאל מג, ב): **"והארץ האירה מכבודו"**.

טו. ח"א עח - **"ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו פי ה' דבר"** (ישעיה מ, ה). הינו: **פשמיחד הדבור עם השם, שהוא יחוד קדשא־ברידי־הוא ושכינתה, אזי: "ונגלה כבוד ה'". 'כבוד' זו שכינה**. הינו: **שנתגלה ונתגדל הארת השכינה, שהוא בחינת 'מלכות'**. פי עכשו נקטן אורה ונחלש כחה וכו', וזהו גלות השכינה.

אבל על־ידי שיתקן פרצוף מלכות, ויחד הדבור, שהוא בחינת 'מלכות' ובחינת 'שכינה' - עם השם - יתגלה ויתגדל אורה של פרצוף מלכות.

טז. ח"א צד - **בעזונותינו־הרבים הדבור בגלות, כמו שכתוב** (תהלים צו, א): **"ספרו בגוים את כבודו"**, והינו: **הדבור עם ישראל בגלות**. לכך נאמר (ישעיה מ, ה): **"ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו פי ה' דבר"** - והינו: **פשינאלו ישראל, אז הדבור גם־כן כפיכול יהיה עם השם־יתברך**.

"הישב על חוג הארץ" (ישעיה מ, כב)

יז. ח"ב ד, בסוף - **על־ידי רגל ויום־טוב, שהוא התגלות הרצון** - נעשה בחינת הדהת וכפוס הדמים, ואזי יכולים הדמים לסבב פסדר. ובשביל זה נקרא הרגל: **'חג'** - **לשון 'סבוב'**, כמו שכתוב (ישעיה מ, כב): **"הישב על חוג הארץ"** - **על סבוב**

הָאָרֶץ' - פי על־ידי הַדַּחַת וּכְבוּס הַדְּמִים, על־ידי־זָה הם מְסַבְּבִים כְּסֹדֶר.

"וַיִּמְתְּחֵם כָּאֵחַל לַשַּׁבָּת" (ישעיה מ, כב)

יח. ח"א ו, ה-ז - 'אֵחַל' הוא דְּקִיעַ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה מ, כב): **"וַיִּמְתְּחֵם כָּאֵחַל לַשַּׁבָּת"**, וּכְתִיב (תהלים קד, ב): **"נוֹטָה שָׁמַיִם פִּירִיעָה"**. - **"עֵקֵב אִישׁ תָּם יֵשֵׁב אֱהָלִים"** (בְּרֵאשִׁית כה, כז), בְּחִינַת דְּקִיעַ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: **"וַיִּמְתְּחֵם כָּאֵחַל"**.

יט. ח"א נט, ה - וַיַּעֲקֹב שֶׁהַמְּשִׁיךְ לְבַנּוּנִית וְכוּ', נֹאֲמַר בּוֹ (בְּרֵאשִׁית כה, כז): **"יֵשֵׁב אֱהָלִים"**, הֵינּוּ: בְּחִינַת 'שָׁמַיִם', כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה מ, כב): **"וַיִּמְתְּחֵם כָּאֵחַל לַשַּׁבָּת"**.

עֵינֵן 'שַׁבַּת נַחְמוּ' וְ'שַׁבְּעָה דְנַחְמָתָא'

א. ח"ב ד, ה [שַׁבַּת הוּא הַנַּחְמָה] - 'יְמֵי הַחַל' הם בְּחִינַת 'עֲצָבוֹת'. וְאִפְלוּ הַמְצוּוֹת שְׁעוֹשִׂין בְּיְמֵי הַחַל, הם בְּחִינַת 'עֲצָבוֹת' וְכוּ', פִּי "מַט"ט שְׁלֹטְנוּתָה בְּיְמֵי הַחַל" (תְּקוּנַיִתָּהָר ג), וְ"מַט"ט הוּא בְּחִינַת 'עֶבֶד', בְּחִינַת 'עֲצָבוֹת'.

אֲבָל 'שַׁבַּת' הוּא בְּחִינַת 'בֵּן', וְאִזּוֹ "נִיחָא לְעֵלְאִין וְתַתְּאִין", וְנִתְעוֹדֵר 'שַׁמְחָה', וְאִזִּי נִתְרוֹמְמִין וְנִתְעַלִּין כָּל הַמְצוּוֹת שֶׁל 'שַׁשַּׁת יְמֵי הַחַל' מִן הַעֲצָבוֹת, וְנִמְשָׁךְ עֲלֵיהֶם 'מְנוּחָה וְשַׁמְחָה', בְּבְחִינַת (בְּרֵאשִׁית ה, כח:כט): **"וַיִּוֹלַד בֵּן, וַיִּקְרָא שְׁמוֹ נַח לֵאמֹר, זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדִינֵנוּ"** - הֵינּוּ בְּחִינַת 'שַׁבַּת' שֶׁהִיא בְּחִינַת 'בֵּן', בְּחִינַת 'נַח', "נִיחָא דְעֵלְאִין וְתַתְּאִין" (בְּרֵאשִׁית־רַבָּה ל, ה), שֶׁהוּא מְנַחֵם וּמְשַׁמַּח הַכָּל מִן הַעֲצָבוֹת, בְּחִינַת: **"זֶה יְנַחֲמֵנוּ" וְכוּ'.**

ב. לְקוּטֵי־הַלְכוֹת, שַׁבַּת ז, יח - וְזֶה בְּחִינַת 'שַׁבַּת נַחְמוּ' אַחַר 'תְּשַׁעֲהָ־בָאָב' - פִּי עֵקֶר הַנַּחְמָה מִכָּל הַצְּרוֹת הַכְּלוּלִין בְּ'הַרְבֵּן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ', הוּא 'שַׁבַּת', שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצְּדִיק־הָאֱמֵת, בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ה, כח:כט): **"וַיִּוֹלַד בֵּן, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נַח לֵאמֹר זֶה יְנַחֲמֵנוּ"** וְכוּ' (כְּמוֹבָא בְּלְקוּטֵי־תַנּוּנָא סִימֵן ב), פִּי עַל־יְדֵי־זָה זֹכִיךְ לְתַשׁוּבָה, שְׂזָה עֵקֶר הַנַּחְמָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (ישעיה נ, יח): **"וְאַשְׁלֵם נַחֻמִּים לוֹ וְלֹאֲבָלָיו"**, וְכְמוֹ שְׁפָתוֹב בְּ'זַהַר־הַקְּדוֹשׁ': בְּעֵינֵן הַמְּלָאכִים עִם הָאָדָם, שְׁמֹתָאֲבָלִים כְּשֶׁחֻטָּא חֲסִי־וְשָׁלוֹם, וְכִשְׁשֵׁב בַּתְּשׁוּבָה, נֹאֲמַר עֲלָיו: **"וְאַשְׁלֵם נַחֻמִּים לוֹ וְלֹאֲבָלָיו"** וְכוּ'.

וְזֶהוּ: **"נַחְמוּ נַחְמוּ" שְׁתֵּי פְעָמִים, בְּחִינַת 'תְּשׁוּבָה עַל תְּשׁוּבָה', בְּחִינַת "שְׁמִירַת שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת" (שַׁבַּת יח:), שְׂבָהֶם תְּלוּיָה הַגְּאֵלָה.**

ג. לְקוּטֵי־הַלְכוֹת, שַׁבַּת ז, נב-כד - וְאַחַר תְּשַׁעֲהָ־בָאָב, קוֹרִין 'שַׁבְּעָה דְנַחְמָתָא' - פִּי עַל־יְדֵי הָאֲבָלוֹת שֶׁל כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּ'שִׁלְשָׁה שַׁבּוּעוֹת' וּבַתְּשַׁעֲהָ־בָאָב, עַל־יְדֵי־זָה נִמְשָׁךְ בְּחִינַת 'בְּנִין בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ', כְּמוֹ שְׁאֲמַרוּ רַז"ל (תַּעֲנִית ל): **"כָּל הַמִּתְאָבֵל עַל יְרוּשָׁלַיִם, זֹכֶה וְרוֹאֵה בְּשַׁמְחָתָהּ"**, כְּמוֹבָא בְּסַפְרִים (שַׁעֲרֵי־הַפְּנּוֹת, חג הַשַּׁבּוּעוֹת דְּרוּשׁ א, עֵינֵן 'פִּיר הַמְּצָרִים'): **"שַׁבְּסוּף יוֹם תְּשַׁעֲהָ־בָאָב, נִצְמַח צְמִיחַת קַרְן מְשִׁיחַ"** (עֵינֵן לְקוּטֵי־הַלְכוֹת/ רֵאשִׁית־הַגָּז ג, ח).

וְאִזּוֹ הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ מְנַחֵם אוֹתָנוּ בְּכָל מֵינֵי נַחְמוֹת, שֶׁהֵם 'שַׁבְּעָה דְנַחְמָתָא' שְׁקוֹרִין מִן 'שַׁבַּת נַחְמוּ' עַד 'רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה', שְׂבָהֶם מִתְחִיל הַמִּתְקַת הַחֲרוּךְ אַף שֶׁל הַטָּא הָעֵגֶל.

וְעַל־כֵּן הֵם 'שַׁבְּעָה דְנַחְמָתָא' - פְּגִיגַת בְּחִינַת הַזָּא"ו שַׁבְּתוֹךְ הָאֲל"ף, שְׁמַאִיר לְנִקּוּדָה הַתְּחַתּוּנָה עֵתָה, שֶׁהֵם בְּכָלֶם 'שַׁבְּעָה' - עַל־יְדֵי שְׁמִמְשִׁיךְ הָאוֹר מִבְּחִינַת צְמִיחַת קַרְן מְשִׁיחַ, שְׂאִזּוֹ נִתְתַּקֵּן וּמַאִירָה נִקּוּדָה הָעֲלוּיָנָה בְּנִקּוּדָה הַתְּחַתּוּנָה כְּרֵאוּי, עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַזָּא"ו, שְׂזָה עֵקֶר הַתְּקוּן.

וְכַלִּזָּה קוֹרִין קִדְּם 'רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה' וְעֵשְׂרַת יְמֵי תְּשׁוּבָה' - פִּי עֵקֶר קִדְּשַׁת 'רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה', וְעֵשְׂרַת יְמֵי תְּשׁוּבָה', וְיִוִּם־כְּפֹרֵר, הוּא עַל־יְדֵי הַשַּׁבָּתִים אֵלוֹ שְׁקוֹרִין בָּהֶם אֵלוֹ הַהַפְטָרוֹת, פִּי עֵקֶר הַתְּקוּן עַל־יְדֵי שַׁבַּת.

וְעַל־כֵּן קוֹרִין אַחֲרֵי־כֵן 'תְּרִתִּי דְתִיּוּבָתָא', 'תְּרִתִּי דִיקָא', בְּחִינַת 'תְּשׁוּבָה עַל תְּשׁוּבָה', שְׂזָה בְּחִינַת (שַׁבַּת קִיח:): **"אֲלֹמְלֵי שְׁמֵרוֹ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת" דִּיקָא.**

וְעַל־כֵּן כָּל הַהֲכָנָה לְקִדְּשַׁת 'רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה', וְעֵשְׂרַת יְמֵי תְּשׁוּבָה', וְיִוִּם־כְּפֹרֵר, הוּא עַל־יְדֵי שַׁבָּתוֹת שְׁמִקְדָּם, כְּמוֹ שְׁאֲמַרוּ רַז"ל (תּוֹסֵפוֹת מְגִלָּה לֵא: - עַל־פִּי הַפְּסִיקָתָא): שְׂתַקְנוּ לְקִרּוֹת קִדְּם רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה 'תְּלַתָּא דְּפִרְעָנוּתָא' בְּהַשְׁלֵשׁ שַׁבָּתִים שְׁבִינֵי הַמְּצָרִים, וְאַחֲרֵי־כֵן 'שַׁבְּעָה דְנַחְמָתָא', וְתְּרִתִּי דְתִיּוּבָתָא' - פִּי עֵקֶר קִדְּשַׁת רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה וְיִוִּם־כְּפֹרֵר, הוּא לְזָכוֹת לְתְּשׁוּבָה, פִּי הֵם 'עֵשְׂרַת יְמֵי תְּשׁוּבָה', וְעֵקֶר הַתְּשׁוּבָה הוּא עַל־יְדֵי 'שַׁבַּת' וְכוּ'.

ד. לְקוּטֵי־הַלְכוֹת, עָרֵב ג, יז-יח-נט - וְזֶה בְּחִינַת 'שַׁבַּת נַחְמוּ' - פִּי עֵקֶר הַנַּחְמָה מִכָּל הַצְּרוֹת, הוּא 'שַׁבַּת־קִדְּשׁ', שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאָרֶת הַרְצוּן.

פִּי עֵקֶר כָּל הַצְּרוֹת, הֵם צְרוֹת הַנֶּפֶשׁ, שְׂאִין זֹכִיךְ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּאֵמֶת, שְׂזָהוּ עֵקֶר הַתְּכַלִּית בְּעוֹלָם־הַזֶּה, וְחוּץ מִזֶּה

הכל הבל וכו'. ואין לנו שום נחמה לנחם עצמנו על צרת הנפש. שאנו רואין גדל התרחקותנו מהשם יתברך וכו'.

וכל נחמותינו, הוא רק 'שבת קדש', שהוא בחינת ה'רצון', שעל-ידי 'שבת' אנו זוכין לרצון בשלמות לכסף ולהשתוקק תמיד להשם יתברך יהיה איד שיהיה, וזה עקר הנחמה.

פי 'שבת נחמו' - הוא הנחמה על ה'חרבן בית המקדש', דהינו שמתאבלין עליו בין המצרים, מ'שבועה-עשר בתמוז' עד 'תשעה-באב'. ועקר ה'חרבן בית-המקדש' הוא בחינת 'פגם הרצון' שהוא 'פגם האמונה', כי ה'בית-המקדש' הוא בחינת 'הארת הרצון' וכו'.

ועל-פן אחר אבלות והבכיה של 'בין-המצרים' ו'תשעה-באב', זוכין אחר כך ל'שבת נחמו' - 'שבת נחמו' דיקא, פי 'שבת' עקר הנחמה, פי עקר הנחמה הוא 'הארת הרצון'.

וזה זוכין על ידי ה'בכיה', כמו שאמרו רז"ל (תענית ב:) "כל המתאבל על ירושלים, זוכה ורואה בשמחה". פי על-ידי הבכיה של ישראל, על-ידי-זה זוכין ל'רצון', שהוא בחינת 'שמחה', פי עקר ה'שמחה' על-ידי ה'רצון' - פי הם בוכין לשוב אליו יתברך, ועל-ידי-זה מהפכים ה'בכיה' ל'רצון', ובזה בעצמו מהפכין ה'אבלות' וה'בכיה', ל'שמחה', בחינת (ישעיה סו, ה): "שישו אתה משובש כל המתאבלים עליה" - פי עקר ה'שמחה', הוא על-ידי 'הארת הרצון'.

ה. לקוטי-הלכות, שומר-שכר ד, ט - ואחר-כך קורין 'ואתחנן' ב'שבת נחמו', כדי להמשיך ה'אוצר מתנת חנם' שהמשיך 'משה-רבנו' ברבוי תפלותיו שהתפלל לבא לארץ-ישראל, שהכל היה בכח ה'אוצר מתנת חנם', כמו שמבאר בהתורה (לקוטי-מוהר"ן ח"ב עח).

ועל-ידי-זה אף-על-פי שהוא בעצמו לא בא לארץ-ישראל, אף-על-פי-כן על-ידי-זה המשיך עלינו ה'אוצר מתנת חנם', שזה עקר נחמתנו בעת גלותנו מארצנו, פי עתה עקר חיותנו על-ידי 'חסד חנם' שממשיכין עלינו 'משה רבנו' וכל הצדיקים-האמתים, מ'האוצר מתנת חנם' שמחיה את כל העולם תמיד, בכל מיני ירידות שבעולם, בכל ימי הגלות הארוך המר הזה בכלל ובפרט, שעל-ידי-זה ה'חסד חנם', חוזרין ועושין דרך כבושה לארץ-ישראל, כדי שנוצק לשוב לארצנו במהרה בימינו אמן.

ו. עלים-לתרופה, ערב-שבת פנחס תקצ"ד - מי יתן שנוצק להכין עצמנו מעתה על 'שבת נחמו', שנוצק לנחמה שלמה על כל צרות נפשנו, שלא נפג עוד ממנו יתברך, שזה עקר הנחמה והישועה על הכל.

ז. עלים-לתרופה, ג' עקב תר"ד - ביום ד' ערב תשעה-באב' באתי לפה בשלום, ובכינו בתשעה-באב'. ובחמלתו זכינו לשמח ב'שבת נחמו', "כי אתה ה' עזרתנו ונחמתנו" (על-פי תהלים פו, יז).

ח. עלים-לתרופה, ד' עקב תר"א - ו'שבועה דנחמתא' כבר התחילו, וצריכין להכין עצמן על 'ראש-השנה' הקדוש והאים ונורא מאד וכו'.

שבת נחמו' אצל רבנו ז"ל

א. חיי-מוהר"ן קנו - דרבנו היה להיות אצלו על 'ראש-השנה' ועל 'שבת-הנפה' ועל 'חג-השבועות', והיה מצוה ומזהיר להיות אצלו באלו השלשה זמנים, והיה תמיד אומר תורה נפלאה באריכות גדולה באלו הזמנים וכו'. אך ביותר ויותר הזהיר להיות אצלו על 'ראש-השנה' וכו'.

ועוד שלש פעמים בשנה אומר תורה בקביעות. הינו: שהיה נוסע וכו' פעם-אחת בחרף, וישב שם על השלש-סעדות, ואמר שתי פעמים תורה, הינו ב'שבת-שירה', ועוד איזה שבת. וגם בקיץ היה נוסע וכו'. אבל לא אומר תורה רק פעם-אחת בטשעה-הרין ב'שבת-נחמו'.

כלל הדבר: שאלו ששה פעמים הנ"ל, הינו: שלש פעמים בביתו ושלוש פעמים בדרך, היה אומר תורה בקביעות. וחוץ מזה לא היה לו שום קביעות לאמירת תורה - פי לא היה יושב עמו על הסעדה-שלישית כלל, רק באלו השבתים הנ"ל וכו'.

ב. שיח-שורפי-קדש ח"ב קנה - בידוע היה נהוג להתקבץ אצל רבנו ז"ל ששה פעמים בשנה. שלש פעמים בשנה היו נוסעים אל רבנו בזמנים הקבועים, ראש-השנה ושבת חנפה ושבועות. ושלוש פעמים בשנה היה רבנו ז"ל לאנשי-שלומו, דהינו: ב'שבת-שירה', וכן ב'שבת-נחמו', ועוד שבת אחת בחרף (שיש-אומרים שהיתה זאת שבת שקלים).

ג. חיי-מוהר"ן נט; פרפראות-לחנמה ח"א י"ב - מאמר 'תהלה לדוד' [לקוטי-מוהר"ן ח"א] סימן י"ב, נאמר ב'שבת-נחמו' תקס"ג. והמתיק בתוכו פרוש הפסוק (ישעיה מ, א): "נחמו נחמו" וכו'.

"נחמו נחמו", הינו "תרין צדיקים", 'צדיק עליון' ו'צדיק תחתון' וכו'. אך אחר-כך פשנתו להעתיק את המאמר הזה מכתובת ידו ז"ל, כי מאמר זה הוא לשון רבינו ז"ל, השמיט פרוש הפסוק נחמו נחמו הנ"ל, והשם יודע פונתו ז"ל.

ד. חיי-מוהר"ן ייבנט - מאמר 'עתיקא' [לקוטי-מוהר"ן ח"א] סימן כ"א, נאמר בדרך בשבת נחמו תקס"ד.

ה. שיחות-הר"ן קנג; חיי-מוהר"ן מט-נט-רטו; ימי-מוהר"ן ח"א נ"א - התורה בלקוטי-תניינא סימן ע"ה, בענין 'הנהגת הפשיטות', נאמרה בשבת נחמו' באומאן סמוך להסתלקותו (שנת תק"ע). - באותה העת בסמוך לשבת נחמו, נכנס לדירה אחרת של וכו' (שנסתלק שם). ועל אותו השבת נתקבצו כמה אנשים חדשים גם ישנים שבאו אליו על שבת-קדש, והיה קבוצ גדול.

ענה ואמר: "מה אתם נוסעים אצלי? הלא אני איני יודע עתה כלל?! בשאני אומר תורה יש לכם על מה לנסע ולבוא אלי, אבל עתה על מה באתם? הלא אני איני יודע עתה כלל?! כי אני עתה רק 'איש פשוט' 'פראסטיק' לגמרי!"

והאריך בשיחה זאת, וכפל ושלש כמה פעמים: "שאינו יודע כלל, ושהוא רק איש פשוט לגמרי, ושהוא 'פראסטיק'! - ואז אמר: שהוא מחיה עצמו עתה רק במה שהיה בארץ-ישראל!"

אי-אפשר לבאר כל הענין איך נתגלה ונמשכה התורה הזאת יש מאין באמת - כי מתחלה לא היה יודע כלל באמת - ונשבע בשבת-קדש, ואמר בזו הלשון: "אני נשבע בשבת-קדש" - הינו על ענין הנ"ל: "שהוא אינו יודע כלל עכשו!" (ואמר בזה הלשון: דא שווער איך ביי שבת) [פאן אני נשבע בשבת]. ובאמת אמר על-עצמו: "שהאינו יודע שלו הוא חדוש נפלא" וכו', ועתה ספר הרבה: "איך שאינו יודע עתה כלל".

ומתוך שיחה זאת, התחיל לדבר ולבאר כל ענין הנורא ההוא (התורה הנ"ל): איך מחיה את-עצמו בעת הפשיטות מה'דרך של ארץ-ישראל, ושבעה מחיין את כל הפשוטים שבעולם (שקורין פראסטאקעס), הן לומדים ובעל-תורה בעת שבטלים מן התורה, הן אנשים פשוטים. אפלו אמות-העולם צריכים לקבל חיות וכו' וכו' (כמבאר כל זה בתורה הנ"ל). - ובתוך זה נכלל מה

שנכנס לדירה הנ"ל, כי מבאר שם: וגם עכשו פאן בחוץ לארץ פאין ישראל לפעמים למקום וכו'.

ואחר-כך היה מדבר ומשיח הרבה בשמחה גדולה, ובחן אמתי נפלא ונורא מאד מאד. וישב כל הפעדה בשמחה רבה, ודבר והשיח הרבה עמנו, וחזק אותנו מאד מאד בכמה וכמה לשונות. ואז צעק מעמק הלב: "געוואלד זייט איך נישט מייאש! [אחה אל תאשו את עצמכם]. ומשך מאד תבת 'געוואלד' [אחה] בדרך המזוהר וצועק מעמק הלב. ואמר בזה-הלשון: "קיינ יאוש איז גארנישט פארהאנדן!"

ואי-אפשר לציר הרמזים שרמז לנו בתנועותיו הקדושים, איך להתחזק עד אין קץ ותכלית. והתפאר בעצמו שהוא עתה בשמחה גדולה. ואמר: "שהוא ביראה ובשמחה". ואמר בלשון אשכנז: "איך בין היינט פרום פרייליך" [אני היום גרא ושמת]. - ולציר ולבאר החן האמת והיפי והפאר והקדשה והיראה והשמחה של אותו השבת, לא יספיק כל עורות אי-לי-נביות לבאר.

ואז ראינו ישועת-השם ונפלאותיו ונוראותיו העצומים שהוא חומל על עמו ישראל בכל-עת, שמתוך העלמה והסתרה פזאת, נתהפך לרצון פזה. שבתחלה לא היה יודע כלל באמת, ומתוך 'אינו יודע' פזה, בא לידי 'התגלות' פזה.

אחר כך ביום-ראשון שפתבתי זאת התורה, והבאתי הכתב לפניו וכו'. והסתכל וראה בו כל מה שכתוב עד הסוף. - אחר-כך ענה ואמר: "מה זה פתבת? הלא זה שחתי לי בעצמי" [ואם האסטו דא אויפגעשריבן? דאם האב איך מיר אזוי געשמועסט] - והדברים עתיקים [עיין עוד בפנים באריכות בשיחות-הר"ן ובחיי-מוהר"ן וביומי-מוהר"ן].

ו. שיחות-הר"ן קנד (שיך לתורה ח"ב ע"ח הנ"ל) - שמעתי בשמו שאמר: שעקר מה שהגיע למדרגתו, הוא רק על ידי ענין 'פראסטיק' (פשיטות), שהיה מדבר הרבה ומשיח הרבה בינו לבין קונו, ואמר תהלים הרבה בפשיטות. ועל-ידי-זה דיקא הגיע למה שהגיע. - והיה מתגעגע מאד אחר מעלת העבודה בבחינת 'פראסטיק' באמת. ואמר: "איי איי פראסטיק!"

גם אמר: שדבר עם כמה צדיקים גדולים, ואמרו גם-כך: שלא הגיעו למדרגתם בי-אם על-ידי ענין 'פראסטיק', שעסקו בעבודתם בפשיטות גמור בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו וכו' - אשרי להם.

ז. שיחות-הר"ן ריא - היה מתלוצץ מאד מהחולקים עליו ואומרים: "שתורתו קבל מזקנו רבי נחמן הארידענקיר" ז"ל". ואמר בדרך צחות:

כמה היטיב עמי זקני, שהשאיר לי תורות פאלו, מכון ממש לכל ענין וענין שיהיה מענינא דיומא. וכפי מה שצריכין האנשים השומעים, כגון על 'שבת-הנכה' מחנכה, ועל 'שבת-נחמו' פיוצא בו וכו', וכל האנשים עם כל הצטרכותם בנשמיות וברוחניות יהיו נכללים בזאת התורה באותו העת, וכל מה שעבר בעולם אז וכו'. - ענה ואמר: הם אומרים שתורתך היא מזקני רבי נחמן ז"ל. אם היה זקני רבי נחמן בעצמו שומע תורתך, היה אצלו גם-כן חידוש" וכו'.

ח. חיי-מוהר"ן קסב - ונסע אז על האוקריינע כדרכו שהיה נוסע תמיד ל'טשעהרין' על 'שבת-נחמו', ובדרך בקהלת לאדיזיו, דבר עם אנשי-שלומנו שיש שם: "שהוא מכרח להסתלק"! ודבר עמהם גם-כן מענין ה'ששים גבורים' שהוא צריך וכו'.

ט. ימי-מוהרנ"ת ח"א א - בשנת תקנ"ג ב'שבת-נחמו' היו הנשואין שלי (של מוהרנ"ת ז"ל) בקהלת-קדש 'שארית-אד'.

דַּעַם רַבִּינִים רֵאשֵׁי הַשָּׁנָה

רבונו של עולם

- 'אתה יודע' גדל החיוב -

לנסע על 'ראש-השנה' - לצדיקים-אמתיים

וגם 'אתה יודע' את 'עצם רבוי המניעות'

שמתגברים על-זה מכל הצדדים

חזמל דלים - חוס וחמל עלינו

- ועזרנו וזכנו לשבר כל המניעות -

והזרנו דרכיך - והדריכנו באמתך - ולמדנו

שנזכה לילך ולנסע לצדיקים-אמתיים על 'ראש-השנה'

באפן שנזכה על-ידם ל'קדשת המחשבה' באמת

(לקוטי-תפלות ח"א עו)